

MADURO VE VENEZUELA

BREXIT

KARABAĞ
SORUNU

INF

DOĞU AKDENİZ
GAZ FORUMU

ÇİN'İN AFRIKA
STRATEJİLERİ

NEDİR? KÖŞESİ

KİMDİR? KÖŞESİ

ve daha fazlasıyla...

Danışman:
Prof. Dr. Mesut Hakkı Çarşıoğlu

Tasarım:
Kadir Yıldırım

Gündem

Karabağ Sorunu

Dağlık Karabağ, hukuken Azerbaycan sınırları içinde bulunan, ancak fiilen Ermenistan tarafından işgal edilmiş olan bir bölge. Sorunun temeli Rusların, 1748 yılında kurulan Karabağ Hanlığını işgal edip, ortadan kaldırmasıyla başlamıştı. Knez Potyomkin, Çariçe II. Katerina'ya yazdığı mektupta: "Fırsat bulunca Karabağ'ı hemen Ermenilerin kontrolüne vermekten ve böylece Asya'da bir Hristiyan devlet kurmaktan" bahsediyordu. 19. yüzyıl da ise Anadolu ve İran'dan bölgeye Ermeniler göç ettirilmişti. 1832 yılı resmi nüfus sayımında Karabağ bölgesinin %64.4'ü Müslüman %34.8'i Ermeni olarak kayda geçmiştir. Böylece demografik yapısı zaman içinde değiştirilen Dağlık Karabağ, SSCB tarafından 1923'te özerk hâle getirildi. Azeriler bölgenin tarihsel olarak kendi kontrolünde olduğunu ve dolayısıyla kendilerine ait olduğunu iddia ediyor; Ermeniler ise bölgede hep Ermenilerin yaşadığını ve Azeri yönetiminin gayrimeşru olduğunu savunuyordu.

26 Şubat 1992 tarihinde gerçekleştirilen Hocalı Katliamı'nda 613 Azeri hayatını kaybetmiştir. Dağlık Karabağ, 8 Mayıs 1992'de Ermeniler tarafından işgal edildi. Burada da öldürülen Azerilerin sayısı 20000'den fazla. Aynı yıl, 18 Mayıs'ta, Dağlık Karabağ ile Ermenistan'ı ayıran Laçın bölgesi işgal edildi. Ermeni saldırıları 1993'te de devam etti ve Kelbajar, Agdam, Fuzuli, Jabrayil, Gubatlı ve Zangelan gibi, Dağlık Karabağ çevreleyen bölgeler de Ermenilerin eline geçti. Sonuçta, birçok insan yaşamını yitirdi, binlerce aile yurdunu terk edip mülteci oldu ve 1994 yılından bu yana Azerbaycan topraklarının yaklaşık yüzde 20'si Ermeni işgali altında bulunuyor. Karabağ Sorunu iç mesele olarak görüldüğünden diğer ülkeler çözüm konusunda sessiz kalmayı tercih etmişti. Rusya'nın arabuluculuğuyla iki tarafı da memnun eden görüşmeler yapılarak ateşkes ilan edilmiştir. Fakat bu ateşkes kısa sürmüştür. Azerbaycan ve Ermenistan'ın Ocak 1992'de o zamanki adıyla Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'na (günümüzde AGİT) üye olmasıyla birlikte Karabağ Sorunu uluslararası boyut kazandı. Arabulucu görevi üstlenen AGİK, 24 Mart 1992'de konuyu araştırmak üzere bölgeye bir heyet gönderilmesini ve Minsk Grubu'nun kurulmasını önerdi. 1994'te resmîyet kazanan Minsk Grubu'nun eş başkanlığını Fransa, Rusya ve ABD yapıyor. Grubun diğer üyeleri Türkiye,

Almanya, İtalya, Portekiz, Hollanda, Belarus, İsveç ve Finlandiya'dır. Minsk Grubu aracılığıyla yürütülen görüşmeler zorlu geçiyor. Karabağ Sorunu'nun çözülmemesinin sebebi ülkelerinde kamuoyunun isteklerini karşılayamama endişesidir. Rusya'nın olaya tavrı ise önceden Ermenistan'a yakın bir pozisyonda, artık Azerbaycan ve Ermenistan'a eşit uzaklıkta durmayı tercih ediyor. Minsk Grubu arabulucuları, Madrid Prensipleri Planı'nı 19 Mart 2008'de açıkladı. İçerikte geçen önemli maddeler de Ermenistan'ın işgal edilen bölgelerden çekilmesi, Dağlık Karabağ'a geçici uluslararası statü verilmesi yer alıyordu. Anlaşmanın Azerbaycan için kaygı verici tarafı, 'bağımsızlık' seçeneğinin referanduma götürülmesidir. Ermenistan için kaygı verici tarafı da, Ermenistan ile Dağlık Karabağ topraklarını birbirine bağlayan Laçın Koridoru'nun korunamaması ve uluslararası güvenlik garantilerinin bölgede kendi etkisini azaltması.

Türkiye'nin Karabağ Sorunu'na karşı tavrı ise bölgenin barışçıl bir şekilde çözülmesi sonucunda bölgenin hızlıca gelişerek Kafkasya'yı da güçlendireceğini düşünüyor. Karabağ'da halen Azeri ve Ermeni vatandaşlar arasında çatışmalar oluyor. Diğer ülkeler çıkarlarını düşünerek hareket etmeye devam ederse daha da alevlenecek gibi duruyor.

EZGİ NUR TANLIK

Brexit

İngiltere'nin Avrupa Birliği'nden ayrılması anlamına gelen Brexit, İngilizce Br (Britanya) ve exit (çıkış) kelimelerinin kısaltılmış birleşiminden oluşuyor.

AB ile İngiltere arasında Haziran 2017'de başlayan müzakerelerde taraflar, geçen yılın sonunda İngiltere'nin AB bütçesine taahhütlerinden kaynaklanan yüklü bir "ayrılık ücreti"nin ödenmesi ile vatandaş haklarının da aralarında yer aldığı bir dizi konuda ön anlaşmaya varmıştı.

Taraflar, AB üyesi İrlanda Cumhuriyeti ile İngiltere'ye bağlı Kuzey İrlanda arasında fiziki sınır getirmeyecek bir çözüm üzerinde ise kesin anlaşmaya varamamıştı. Müzakerelerin sonunda bir anlaşmaya varılsa da varılmasa da İngiltere 29 Mart 2019'da AB'den resmen ayrılacak. İngiltere'yi 2020 yılının aralık ayı sonuna kadar AB kurallarına tabi kılacak bir "geçiş süreci" öngörülüyor.

İLK REFERANDUM 1975'TE

Bu konudaki ilk referandum 1975'te yapıldı, seçmenlerin %67'si üyeliğin devam etmesi yönünde oy kullandı. 2016'da bir kez daha referanduma gidildi ve seçmenlerin %52'si Avrupa Birliği'nden çıkılması yönünde oy verdi. Brexit referandumundan sonra Birleşik Krallık Başbakanı David Cameron istifa etti.

AB'NİN GELECEĞİ SORGULANDI

2016 özellikle Brexit tartışmaları nedeniyle Avrupa Birliği (AB) açısından gergin geçti. Dönemim İngiltere Başbakanı David Cameron, şubat ayında yapılan AB Liderler Zirvesi'nde, AB'de kalmak için gerekli anlaşmaya vardığını, referandumda bu yönde kampanya yapacağını söyledi.

Ancak 23 Haziran'daki referandumda halk, AB'den çıkılması yönünde oy verdi. Birliğin en güçlü ülkesi Almanya, aşırı sağcıların zaferi anlamına gelen Brexit kararını, "derin bir yara" olarak değerlendirdi. İlk kez bir üye, Birlikten çıkma kararı alırken, AB'nin geleceği de sorgulanmaya başlandı.

DURKHANAİ ZADRAN

Tuaregler ve Afrika

Müslüman ve anaerki bir topluluk olan Tuaregler, Kuzey Afrika'da dağınık halde bulunan halkların bir koludur. Onlar Arap boyu olarak algılsa da Araplar öncesinde de bölgede yaşamışlardır. Yani özgün bir karaktere ve geçmişe sahip bir Kuzey Afrika halkıdır. Fas, Cezayir, Tunus, Libya, Mısır, Mali, Nijer, Mauretania'da dağınık gruplar halinde yaşıyorlar. Dünya'da 3,5 milyon Tuareg olduğu sanılıyor.

Libya'nın başkenti Trablusgarp'dan temaslarda bulunmak için Türkiye'ye gelen 10 kişilik heyette yer alan Tuareg Kabileleri Yüksek Meclis Başkanı Mevlaya Gideydi bedevi yaşam tarzlarını, kabile içindeki sosyal ve kültürel yapıyı, kadınlara verdikleri değeri, Libya'daki siyasi atmosferi, Türkiye ile ilişkileri güçlendirmeye yönelik niyetlerini anlatmıştı.

Konuşmasında dikkat çeken detaylardan biri de 'Medyanın gerçeği yansıtmadığına inanıyoruz. Medya, halkın acısını ve Tuareglerin yaşadığı zorlukları aktarmadı.' oldu. Medya olayların zihinlerde belirli yer tutmasında her zaman önemli yer tutar. Medyanın onlara karşı kara propaganda yaptığını ekliyor.

Tuareglerde kadın kutsaldır. Gideydi, bu konuda 'Kadına şiddetle mücadele etmek için düzenlenen bazı toplantılara davet edildiğimizde şaşırıyoruz. Toplantılarda kendimizi sanki başka bir dünyadan gelmiş gibi hissediyoruz. Kendine medeni diyen bazı toplumlar kadına şiddet uyguluyor. Bu olamayacak bir şey. Bizi gerici diye nitelendirenler, kadına şiddet uyguluyor.' ifadelerini kullandı.

Libya'da üç başlı yönetimin neden olduğu kaos, yönetimi zorlaştırıyor. Gideydi, Libya halkının ülkede tek bir yönetimi arzu ettiğini söyledi. Bölgede özellikle son zamanlarda Tuaregler arasında ve başka kabileler ile olan çatışmalarda artış görülmektedir. Bölgede geçen yılki toplumsal şiddet olaylarında çoğu Fulani ve Tuareg kabilelerine mensup 200'den fazla kişi öldürüldü. Son haftalarda Halife Hafter'in Libya'nın güneyinde başlattığı operasyonun yeni bir çatışmanın fitilini ateşlemesi su götürmez bir gerçek gibi görünüyor.

SİMGE GÜNEY

Talât Paşa'nın Katli

İttihat ve Terakki'nin kurucularından ve 3 Paşalar iktidarından birisi olan Mehmed Talât Paşa, Osmanlı İmparatorluğu'nun son yıllarındaki gelişmelerde önemli görevlerde bulunmuş ve memleketin geleceğine yön vermiştir. Osmanlı İmparatorluğu himayesindeki azınlıkların milliyetçilik duygularıyla gelen bağımsızlık istekleri her geçen gün şiddetleniyor, diğer devletlerin destekleriyle memleketi zayıflatıyordu. Geçmiş dönemlerde Osmanlı İmparatorluğu içerisinde iyi yerlerde bulunan Ermeniler, artan milliyetçilik duygularıyla 1878 Berlin Antlaşması itibaren İngiltere ve Rusya'nın desteğiyle Osmanlı topraklarında çetecilik yapmaya başladılar. Ermeniler, her fırsatta Doğu Anadolu topraklarındaki Türk ve Müslüman ahaliye katliamlar yapıyorlardı. Ermeni çeteler gittikleri köylerde anne karnındaki bebeği deşmek, annelere çocuklarının organlarını yedirmek, tecavüz gibi pek çok insanlık dışı ve savaş ahlakının fazlasıyla dışına çıkan faaliyetlerde bulunuyorlardı. 1. Dünya Savaşında Rus Ordusu'nun Kafkasya Cephesinde önemli bir sayıda askeri birlikleri bulunan Ermeniler'in destekçileri hem Ruslardan hem de yerel halktan bir hayli fazlaydı. Yerel halkın desteğini kesmek için Dâhiliye Nazırı Talât Paşa'nın girişimleriyle 27 Mayıs 1915 tarihinde Ermenilere yönelik Tehcir Kanunu hazırlanmış ve 1 Haziran 1915'te Meclis-i Vükela (Heyet-i Vükela)'ca karara bağlanıp uygulamaya konulmuştu. Böylelikle Ermeniler farklı bölgelere dağıtılarak çeteci hareketlerin önüne geçilecekti. Adaletli Türk hükümdarlığı kendisine yapılan bu kadar zulme rağmen tehcir sırasında yetimlere, yaşlılara, dullara ve din değiştirenlere itimat göstererek muaf tutmuştu. Tehcir edilenlere ise gittikleri yerlerde arsa ve geçinebilecekleri kadar para verilecekti.

Osmanlı İmparatorluğu'nun da içinde bulunduğu Müttefikler, 1. Dünya Savaşını kaybetti. Savaşın ardından Sadrazam Talât Paşa, 1918'in Ekim ayının başlarında istifa etmiş, 1 Kasım 1918'de de İttihat ve Terakki son toplantısını yaparak tasfiye edilmiştir. Enver, Cemal ve Bahattin Şakir ile birlikte İstanbul'dan Berlin'e gittiler. Berlin'de Şark Kulübünü kurarak diğer ülkelerdeki İttihat ve Terakki üyeleriyle beraber Müslüman gençlerden kuvvet oluşturmaya çalışıyorlardı. Ermeniler, kendilerince Tehcir sırasında ölen halkın intikamını almak için İttihat ve Terakki mensuplarına suikastlar düzenleyeceklerdi. Dönemin iki önemli istihbaratçı devleti Almanlar ve İngilizlerdi. Enver Paşa'nın Rusya'daki hapishaneden kaçmasını nasıl Alman istihbaratı sağlamış ise Talât Paşa'nın suikastını da İngilizler hazırlamıştı. Çünkü İttihat ve Terakki'nin gelecek siyaseti İngiltere ile ters düşmekteydi. En başta İttihatçılar, Müslüman ülkedeki insanlardan Kurtuluş Savaşına destekçi topluyordular. İngilizler, sömürgelerinde Pan-Turanist ve Pan-İslamist hareket istemiyorlardı. Suikast şöyle gerçekleşti: Tetikçi Solomon Teilirian hayvanat bahçesine gitmekte olan Talât Paşa'yı karşıdaki kaldırımdan takip etmiş, arkadaşları da bir otomobil ile onu beş on adım geriden izlemişlerdi. Sırtında kurşunî renkte bir pardösü bulunan Talat Paşa, bahçeye girince bir tur atıp Şark Kahvesi'nde oturdu. Kahvesini içtikten sonra evine gitmek üzere yürümeye

başladı. Talât Paşa, saat 11 sıralarında evinin bulunduğu Hardenberg Sokağı'na girdi. Tam 17 numaralı evin önüne geldiğinde, Teilirian, Paşa'nın omzuna dokunarak "Talât, Talât" diye seslendi. O da arkasını dönünce katil başına bir kurşun sıktı ve silahı oraya bırakıp kaçtı. Talât Paşa derhal ölürlen orada bulunanlar kaçmak üzere olan katili yakaladılar ve polise teslim ettiler. Talât Paşa'nın üzerinden Ali Saî adma düzenlediği sahte kimliği çıktığı için ilk önce teşhis edilememiştir. Bu yüzden ceset iki saat kadar olay yerinde kaldı. Olayı 200-300 metre uzaktan gören Salim Bey'in, gelerek Paşayı teşhis etmesinden sonra polis tutanaklarına Talât Paşa'nın öldürüldüğü haberi geçildi.

Talât Paşa, İttihat ve Terakki'nin siyasi çıkarlarından dolayı diğer çetelere karşı ittifak yaptığı Taşnakşütyun fedaisi tarafından şehit edildi. Elbette Türklerin ve Müslümanların birikmiş bir nefreti vardı Ermenilere karşı. Boğazlıyan Kaymakamı Mehmet Kemal Bey bu isimlerden birisiydi. Ancak bu kin masuma ve düşküne karşı kusulmadı. Bizi onlardan ayıran farkımız da buydu. Bugün bizleri soykırım ile suçlayanlar neden arşivlerini açarak kendilerini aklamadılar. Halbuki bizler arşivlerimizi açmıştık. ASALA ile defalarca sivil Türk halkını hedefleyen saldırılar düzenlediler, Karabağ Savaşında insanlık suçu işlediler. Bizi soykırım ile suçlayan Garp, bunları ne yazar ne de görür. Günümüzü hâlâ meşgul eden Ermeni sorununun bir parçası da bu şekildeydi. Talât Paşa'nın kanlı gömleği İstanbul Harbiye Askeri Müze'de bulunmaktadır, ziyarete gittiğiniz zaman tarihin bir hatırasını orada görebilirsiniz.

EMİR TÜRK

Hükümet Kapatma Krizi

Birleşik Devletler'in federal hükümeti, Amerika Birleşik Devletleri'ni oluşturan 50 eyaletin ait olduğu anayasal cumhuriyetin millî yönetimidir. ABD'deki düzenlemeye göre, Kongre kalıcı bütçe onaylanana kadar geçici ek bütçelerle arayı kapatamazsa "hükümet kapanıyor" ve acil ve temel hizmetler dışında tüm kamu faaliyetleri duruyor, kamu çalışanlarının zorunlu ücretsiz izne çıkarılıyor ve birçok devlet programı askıya alınıyor.

Bütün görüşmeleri sırasında hükümetin, kapanmanın eşğine gelmesi sıkça rastlanan bir durumdur. 1976 yılında Kongre'nin bütçe ve kamu harcamaları bütçesini geçirmekte kullandığı yasal çerçeve kabul edildiğinden bu yana hükümet resmen 18 kere "kapandı". Bunların ilk altısında pratikte kamu faaliyetleri hiçbir şekilde etkilenmemiştir. Çünkü 1980 yılına kadar hükümetin kapatılması gibi bir durum söz konusu değildi. O tarihe kadar Başkanların elinin altında bütçeden gelen bir fonlama yoksa, kredi alarak işleri sürdürmesi mümkündür.

Ülkede hükümet en son 2013 yılında Barack Obama yönetimi döneminde 16 gün 'kapanmış', hiçbir kamu dairesi çalışmamıştı. Son zamanlarda ise bu hükümet kapatma sorunu Donald Trump'ın, Meksika sınırına inşa etmek istediği duvar için Kongre'den 5 milyar dolarlık ek ödenek istemesi üzerine tekrar gündeme geldi. Kongre'deki Demokratlar ise 1,3 milyar dolar seviyesinde bulunan ödeneğin artırılmasına karşı çıkmış, ek harcama bütçesine onay çıkmamış ve tartışmalar devam ettiği için hükümet kapanmıştır. Trump ise sosyal medya üzerinden yaptığı bir paylaşımında kararın sorumluluğunun Demokratların üzerinde olduğunu ifade ederek "Demokratlar sınır güvenliği lehine oy kullanmazsa bugün hükümet kapanıyor!" demişti.

Hükümetin yeniden açılması için Senato'da Cumhuriyetçiler ve Demokratlar tarafından sunulan iki ayrı yasa tasarısı da yeterli oy alamamıştı. Oylamada, Cumhuriyetçiler tarafından sunulan ve Trump'ın ABD-Meksika sınırına inşa etmeyi planladığı duvar için bütçe talebini içeren tasarı 47'ye karşı 50 oyla reddedildi. Bunun üzerine 22 Aralık'tan beri kapalı olan Federal Hükümet, Başkan Donald Trump'ın imzasıyla 15 Şubat'a kadar geçici olarak açıldı. Gelir İdaresi Servisi (IRS) gibi devlet kurumlarının da kapalı kaldığı bu sürecin ABD ekonomisine zararı ise 6 milyar doları bulduğu tahmin ediliyor

ZEYNEP BARAKOĞLU

Avrupa Ordusu Batı Ailesi'ni Ayırıyor

Geçtiğimiz haftalarda Paris'te 1.Dünya Savaşı'nın sona ermesinin 100. Yılı etkinliklerinde savunmadaki eksikliklerin üstesinden gelmek için bir Avrupa ordusu kurma ihtiyacı konuşuldu. İlk olarak 1950 yılında ortaya atılan ve sadece hayal olarak kalan bu ordu fikri Trump'ın "NATO sizi korumaya mecbur değil; pamuk eller cebe!" çıkışı sonrası tekrar gündeme geldi.

Ordunun aciliyet kazandığını düşünen Fransız Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron'un bu görüşü, Almanya Başbakanı Angela Merkel tarafından AB meclisine taşındı. Bu fikir Rusya Devlet Başkanı Putin tarafından da desteklendi. ABD Başkanı Donald Trump buna yanıt olarak sosyal medya aracılığıyla fikrin çok aşağılayıcı olduğunu ve AB'nin önce NATO'ya payını ödemesi gerektiğini söyledi. "ABD gelmeden önce Paris'te Almanca öğrenmeye başlıyorlardı" ifadesini kullanarak 1. ve 2. Dünya Savaşı'na gönderme yaptı. İlk aşamada ordu kurulamasa da, AB ortak bir savunmaya yatırım yapmaya başladı.

Avrupa ordusunun NATO ya karşı olmadığı söyleniyor. Fakat bir alanda iki ordu olduğunda neler olacak? NATO'dan ayrılarak "Avrupa Ordusu" adıyla yeni bir askeri ortaklık girişiminde bulunan Avrupa, NATO mühimmatı ile bütünleşik ordusunu nasıl

ayıracaktır? Rusya'nın Avrupa Ordusu'na yeşil ışık yakması, Avrupa devletlerinde köklü değişiklik yapabileceğini de gösteriyor. Türkiye, NATO ile diğer ülkelerle ilişkilerimizi büyük ölçüde etkileyecek ve bunun tersi de böyle bir ayırımın olacağı öngörüsünde bulunuyor.

ZEYNEP BARAKOĞLU

İsrail - İran Düşmanlığı

İsrail, Filistin sorunundaki Hizbullah ve İran bağlantıları sebebi ile Lübnan siyasetindeki gelişmelere karşı son derece duyarlı olmuştur. 2006 yılındaki Lübnan Savaşı, İsrail Kamuoyunda ilk "İran-İsrail Savaşı" olarak isimlendirilmiştir. Ortadoğudaki siyasi kırılmalara Lübnan karıştığında, İsrail'in stratejik konumunu ve yapısını yakından incelememiz gerekir. İran, orta vadede Suriye'de faal olan askeri nitelikleri ve ordusu ile İsrail'i hedef alma yeteneğine sahiptir.

İran'ın, Akdenizde bir "Şii Koridoru" kurmayı amaçladığını her seferinde yineleyen İsrail ordusu, İran'ın bölgesel hegemonya peşinde olduğunu savunmaktadır. Bu bağlamda İsrail, İran'ı "Şii-Sünni" gerilimini tırmandırmakla ve çatışmaları hızlandırmakla suçlamaktadır. İsrail-İran arasındaki bu gerginlik zamanla daha da ilerlemiştir ve giderek bir "tehdit düellosuna" dönüşmüştür. İki ülke arasındaki gerilimin sebebi tarihsel sürece dayanıyor. Kesin bir güvensizliğin yaygın olduğu iki ülke arasındaki ilişkiler aslında böyle değildi. Filistin ile başlayan savaş, İsrail'in kurucusu olan David Ben-Gurion'a ülkesinin düşmanlar tarafından nasıl kuşatıldığını belirtmişti. İsrail bu şekilde Türkiye, Lübnan'daki Hristiyanlar ve İran ile sağlam ilişkiler kurmayı amaçlıyordu. 1950 yılında Tahran'da giderek yayılan "Arap milliyetçiliği" rahatsızlıkları toplamaya devam ediyordu. İran, Washington'ın arkasında durduğu İsrail'i diğer Arap ülkelerini eşitleyecek iki ayrı araç olarak tanımladı. İran'da başlayan "İslam Devrimi" de dahil olunca İsrail-İran ilişkileri iyice gerilmeye başladı ve gerileme her geçen gün arttı. 1980 yılındaki İran-İrak Savaşı'nda İsrail, Saddam Hüseyin Rejimini'nin kendisi için çok büyük bir tehlike olduğunu fark etti ve bu savaşta Humeyni'yi destekledi. Bu da İsrail-İran gerginliğinde aşama kaydedilmesine sebep oldu.

İki ülke arasında her daim derin güvensizlikler vardı fakat bu durum her zaman için böyle değildi. İki ülkenin de kendi menfaatleri ve çıkarları doğrultusunda hareket etmesi ilişkileri biraz da olsa etkilemişti. İran ve İsrail arasındaki gerilim tam anlamıyla devam ederken iki ülke arasında gizli bir iş birliği yapıldı. Bu gizli iş birliğini başlatan asıl olayın 1980 yılının Eylül ayındaki İran-İrak Savaşı olduğunu söyleyebiliriz. 1980 ve 1988 yılları arasında süren bu savaş, İran açısından iyi görünmüyordu. İsrail'in yardım teklifi ise İran'ın savaşta zorluklar yaşadığı sıralarda gelmişti. 80'li yılların başında Irak'ın Nükleer Silah üretmeye çalıştığı konusu yayılmıştı. Bu da ne İsrail'in ne de İran'ın razı gelebileceği bir durum değildi. İki ülke arasındaki gizli iş birliğinin giderek büyüdüğü söyleniyordu ve bu gizli iş

birliğinin bitmesi de İran-İrak Savaşı'nın sona ermesi ile oldu. Yapılan gizli iş birliğinin ortaya çıkması İran ve İsrail arasındaki ilişkilerin sona ermesine yol açtı. İran için artık İsrail ile iş birliği yapmanın bir anlamı yoktu.

Gittikçe zayıflamakta olan ve "Ortak Düşman" olarak nitelendirilen Irak, üç yıl sonrasında ABD'nin düzenlediği bir operasyon ile iyice zarar veremez hale gelmişti. İsrail ile İran arasında giderek artan ve günümüzde de düşmanlık derecesinde ilişkilerin var olduğunu söylemek mümkün. 1979 İran İslam Devrimi sonrasında bile değişmeden aynı şekilde devam eden iki ülke ilişkileri, İran-İrak savaşının sona ermesi, Sovyetler Birliğinin Afganistan'dan çekilmesi gibi olaylar güç dengesini değiştirebilecek nitelikte olaylar olduğundan, hegemonik güçlerin müdahale gereksinimi için bölgede yeni düşmanlar üretilmesi gerektiği algısı oluşmaya ve yerleşmeye başlamıştır. Bu bağlamda, Ortadoğu'da tam yirmi beş yıldır İran ve İsrail ülkeleri arasındaki gerginlik ön plana çıkmaktadır.

İran ve İsrail ilişkilerinin belli bir dönemden geçtiğini tarihsel sürece dayandığını ve bu hale gelene kadar birçok durumdan geçtiğini söylemek mümkün. İki ülke arasındaki düşmanlık derecesinde oluşan bu ilişki zamanla bu hale gelmiş ve düşmanlıkları giderek artan bir hal almıştır. İki ülke arasında başlarda kısmen iyi bir ilişki olduğunu gördüysek bile bu durumun sonradan dejenere olduğunu ve yaptıkları gizli iş birliğinden sonra ilişkilerinin daha da soğuduğunu görebilmekteyiz. İran, devrim sonrasında İsrail'i çevrelemek ve mücadele etmek amacıyla Suriye, Lübnan ve Filistin'den oluşan bir coğrafi hat oluşturmak istemiştir. Bu ülkelerin içinde yer aldığı ve İran tarafından "Direniş Ekseni" olarak isimlendirilen hat ilk defa Ürdün Kralı Abdullah tarafından "Şii Hilali" olarak anımlandırılmış ve Batılı ülkeler tarafından da sıklıkla kullanılmaya başlamıştır. 1979 İran Devrimi sonrasında vücut bulan Devrim Muhafızları Ordusu'na (Sepah) bağlı olan ve İran'ın sınırları dışında çalışmakta olan Kudüs Gücü, İsrail ile süren mücadelenin en başında bulunmuşlardır.

BİRSU ÇINAR

Çin'in Afrika Hamleleri

Çin yatırımları küresel gündemde yer alan konuların başında geliyor. Çin yatırımlarının Asya dışında aktığı en yoğun kıta, Afrika. Çin ile Afrika ülkeleri arasında var olan ilişkileri geliştirmek için 3-4 Eylül 2018'de Pekin'de Çin-Afrika İş birliği Forumu yapıldı. 1990'larda hız kazanan küreselleşme pek çok ülkenin doğrudan yatırım ve sıcak para akımlarıyla küresel piyasalara entegre olmasının önünü açtı. Söz konusu dönemde Latin Amerika'dan Brezilya, Avrasya'dan Rusya, Asya'dan Çin ve Hindistan yükselen ekonomiler olarak dikkat çekti. Bu halkaya kısa süre sonra Güney Afrika da katılmış olsa da 54 devletten oluşan Afrika kıtasının benzer bir yol izlediğini söylemek güç. Afrika kıtasının küresel üretimdeki payı 2000 ve 2010 yıllarında BM verilerine göre aynı kaldı. Kıtanın küresel üretimdeki payı

%1'in biraz üzerinde. Buna karşın Çin'in ekonomik olarak yükselen bir güç haline gelmesiyle beraber kendine yatırım istikameti olarak gördüğü merkezlerden birisi Afrika oldu. Çin bir nevi Afrika'yı küreselleştirdi.

Çin'in Afrika yatırımları üç maddede açıklanabilir. Birincisi, yükselen bir ekonomi olarak Çin'in en büyük ihtiyacı enerji ve ham madde. Küresel enerji rezervlerinin %30'unu elinde tutan, mineraller ve metaller açısından zengin olan Afrika bu nedenle Çin için vazgeçilmez. İkincisi, kıtanın 25 yaş altı yoğun nüfusunun 2050'de Çin ve Hindistan'ı geçecek olması Çin için hem ucuz işgücü deposu hem de önemli bir pazar kazanması demek. Son olarak Asya kıtasındaki ekonomik genişlemesinin yanında Çin, jeopolitik mücadele alanını Afrika'ya da taşımak istiyor. Afrika, enerji hatlarının güvenliği, deniz ticaretinin yolunda ilerleyebilmesi açısından stratejik öneme sahip. Bu nedenle Çin hem yatırımlar hem silah satışı yaparak hem de ilk denizası askeri üssünü Cibuti'de açarak küresel siyasette etki alanını genişletmek için Afrika'yı olmazsa olmaz olarak görüyor Çin tarihsel olarak 1960'lardan bu yana emperyalizme, birlikte karşı durma hedefiyle Afrika ülkeleriyle dayanışma içinde. Mao Zedong döneminde yapılan Tanzanya ile Zambiya'yı bağlayan bin sekiz yüz kilometrelik demiryolu hattı bu anlamda bir örnek. Çin ekonomisi ihrac odaklı ve dünyanın ikinci büyük ekonomisi. Bu ekonomi ciddi oranda ham madde ve metale ihtiyaç duyuyor. 2017 verilerine göre Çin, her yıl 120 milyar dolar değerindeki temel metalleri dışarıdan alıyor. Ülke ekonomisi, küresel olarak çıkarılan çinkonun %30'unu, kurşunun %25'ini ve bakırın %22'sini ithal ediyor. Benzer biçimde Çin, her yıl demir ve çeliğin %27'sini ve alüminyumun %25'ini kullanıyor. Bu veriler Çin ekonomisi açısından metallerin vazgeçilmezliğini gösteriyor. Afrika, dünyadaki platin ve kobaltın %90'nına, altının %50'sine, uranyumun %35'ine ve manganezin %33'üne sahip. Aynı zamanda elektrikli araç ve telefonlar için vazgeçilmez bir madde olan koltanın %75'i Afrika'da bulunuyor. Çin ekonomisi için gerekli olan koltan ve kobalt Kongo'dan, petrol Angola, Nijerya ve Sudan'dan, bakır Zambiya'dan, uranyum Namibya'dan alınıyor. Büyüyen ekonomisi ve Ortadoğu'nun kargaşa içeren durumu göz önüne alındığında, Çin'in Afrika petrolüne her geçen gün daha fazla bağımlı hale gelebilir. Ancak bu durumun ABD ve Fransa gibi bölgede etkin olan diğer dünya güçleriyle çeşitli anlaşmazlıklara sebebiyet verme riski de vardır. Çin'in Afrika ülkelerine yaptığı koşulsuz yardımlar ve taraflar arasındaki kapsamlı ilişkiler, Afrika için kısa vadede büyük kazanımlar gibi gözükse de, uzun vadede, kıtada çeşitli sorunlara sebebiyet verecek gibi görünüyor.

EZGİ NUR TANLIK

Dobruca Paylaşılmazlığı

Dobruca, Silistre'nin kuzeyinde Karadeniz arasında kalan ve Tuna deltasını da kapsayan tarihi bölgenin adı olup, günümüzde

Bulgaristan ve Romanya devletleri arasında ikiye bölünmüş durumdadır. Dobruca adı Türk kaynaklarında 14. yüzyılda yaşamış olan Karvuna prensliğinin kurucusu Bulgar despotu Dobrotitsa'dan geldiği düşünülüyor. Bulgarca "bereketsiz toprak" anlamına gelen "dobrica" kelimesiyle ilişkili olduğu düşünülüyor. Dobruca sorunu Balkan devletlerinin Osmanlı'ya karşı ittifak kurması ile başlamıştır. Bulgaristan'ın, Osmanlı Devleti'ne savaş açarak zafer kazanması Romanya'yı da etkileyen yeni bir problemi ortaya çıkarmıştır. Osmanlı'nın Birinci Balkan Savaşını kaybetmesiyle birlikte hızlı bir çöküş dönemine girmesi, Bulgaristan'ın topraklarını büyük ölçüde genişletmesi ve Osmanlı'nın dağılma sürecine diğer devletlerin destek vermesi Romanya'yı dış politikasında değişiklik yapmasına neden olacaktır. 1912 yılının sonbaharından itibaren Balkan bölgesinde hareketlenmenin başlaması, Romen hükümeti tarafından izlenmiş ve gerekli tedbirler alınmaya başlanmıştır. Ayrıca Tuna'nın güneyinde bulunan Romenlerin güvenliği de Romanya'yı ilgilendiren diğer önemli bir konuydu. Romanya kamuoyu, Balkanlarda oluşacak yeni düzen içerisinde Romanya Krallığı'nın çıkarlarının korunmasını aynı zamanda Dobruca sorununun bir çözüme kavuşturulması gerektiğine inanmaktaydı. Romanya sınırlarının güneyinde hatırı sayılır bir Romen vatandaşı Bulgar sınırları içerisinde yaşamaktaydı. Romen Devleti ve halkına göre Dobruca'nın tamamının ait olduğu Romanya Krallığı'na bağlanma vakti gelmişti. Balkan Savaşlarında Romanya'yı en çok ilgilendiren konu, Güney Dobruca olmuştur. Bu problemin temeli ise Romanya'nın bağımsızlığını kazandığı 1878 Berlin Antlaşması'na dayanır. Bu antlaşmaya göre Romanya, istediği Dobruca'nın güneyini topraklarına katamamıştır. Romenlere göre Dobruca topraklarında eskiden ataları yaşamaktaydı. Osmanlı döneminde Tatar gruplar da Dobruca'ya yerleşmiştir. Bu nedenle Dobruca topraklarını isteyen Bulgarlar ve Romenlere daha sonradan Tatarlar da eklenmiştir. Berlin Antlaşması'nın olduğu dönemde Bulgarlar devlet olmamasına rağmen, Rusya, Güney Dobruca'nın Romanya'yı bırakılmasını engellemiştir. Rusya'nın bu amacı ise Bulgar Krallığı'nın kurulmasını sağlamaktır. Rusya'nın bu adımı ise İstanbul'u ele geçirerek sıcak denizlere inmesi için önemli bir yol olacağını düşünmüyordu. Romanya'nın bağımsızlığını kazandığı 1878 Berlin Antlaşması ile Güney Dobruca, Rusya'nın isteğiyle özerk Bulgaristan Prensliğinde bırakılmıştı. Fakat bölge çok geniş bir alanı kapsadığı için yeni yerleşimler için oldukça elverişliydi. Bu nedenle 1913 yılına gelinceye kadar olan süreçte Bulgaristan, Dobruca bölgesine Makedonya ve Trakya'dan getirdiği Bulgarları yerleştirerek bölgenin Bulgarlaşmasını sağlamaya yönelik faaliyet göstermiştir. Bu Bulgarlaştırma hareketi özellikle Romanya sınırında yapılmıştır. Buna rağmen bölgedeki çoğunluğu hala Türk-Tatar nüfusu oluşturmaktaydı. 1913'de Balkanlarda hareketlenme artacaktır. Makedonya ve Güney Dobruca sorunlarını çözmek için Petersburg'daki konferansta alınan kararları Bulgaristan'ın reddetmesi, Sırbistan, Yunanistan ve Romanya ile Bulgaristan arasındaki gerginliği arttırmıştır. Bulgaristan kamuoyunda Trakya, Makedonya ve Dobruca'da Bulgar sınırlarının genişletilmesi yönünde Bulgaristan'daki gruplar, Bulgar hükümetinin harekete geçmesi amacıyla propagandalara başladılar. Liberal Parti lideri Vasil bir miting düzenleyerek Bulgar Kralı Ferdinand'dan Bulgar ordusunun Sırp ve Yunanları Makedonya topraklarından söküp atmasını talep etmiştir. 16 Haziran 1913 gecesini Bulgar komandoları, Sırlara ve Yunanlara saldırmıştır. İkinci Balkan Savaşı, birkaç farklı bölgede ilk savaşa göre daha kısa sürede sonuçlanmasına rağmen Balkan coğrafyasında etkileri uzun süre devam edecek bir mücadele

olmuştur. Romenlerin savaşa katılması kısa sürede savaşın Bulgar karşıtı müttefiklerin lehine dönmesine neden olacaktır. 1912 yılı sonundan itibaren hazırlık içerisinde bulunan Romen ordusu Güney Dobruca'yı işgale başlayacaktır. Bulgar ordusu Makedonya ve Trakya'da Sırp ve Yunanlılarla savaşırken, Romen ordusu hiçbir engelle karşılaşmadan Sofya önlerine kadar gelmiştir. Romenlerin amacı Güney Dobruca'yı ele geçirmek olduğu için Sofya'ya saldırmamıştır. II. Balkan Savaşı'nın ardından imzalanan Bükreş Antlaşması ile Bulgaristan Dobruca'nın güneyini de Romanya'ya terk etmiş, fakat Almanya'nın baskısıyla 1940'ta imzalanan Kraiova Antlaşması ile Güney Dobruca tekrar Bulgaristan'a verilmiştir.

1913-1940 yılları arasında bölgeyi Romenleştirmek isteyen Romen hükümeti Balkan yarımadasından Ulah getirerek Güney Dobruca'ya yerleştirmiştir. Sovyet orduları Dobruca'ya 1944'te girmişler ve 1958'e kadar burada kalarak komünist rejimin kökleşmesini sağlamışlardır. 1878'den sonra Romanya ve Bulgaristan, Türk halkına baskı yaparak Türkiye'ye göçe zorlamışlardır. Toprak mülkiyeti giderek ellerinden çıkan Türkler, 1899'daki kuraklıktan kaynaklanan kıtlığın da tesiriyle kitle halinde Türkiye'ye göç etmişlerdir. Böylece Kuzey Dobruca'daki Türk unsuru azalmıştır.

EZGİ NUR TANLIK

Maduro ve Venezuela

Venezuela resmi dili İspanyolca olan bir Güney Amerika ülkesidir. Yaklaşık 912 bin metre kare toprağı çevreler ve dünyanın en büyük petrol rezervine sahiptir. Bir zamanlar Güney Amerikan'ın en zengin ülkesi olan Venezuela demokratik hükümeti sayesinde tüm dünya tarafından övülüyordu.

1522 yılında İspanya tarafından kolonize edilen bu topraklar, 1811 bağımsızlığını ilan eden ilk İspanyol-Amerikan ülkelerinden biri olmuştur. 1999'da Hugo Chávez'in yönetime gelmesiyle ülke 2013'e kadar Altın çağını yaşamıştır. Chávez herkes tarafından sevilen karizmatik bir liderdi. 90'lı yıllarda televizyonlara çıktı ve ülke yönetiminin ekonomik eşitlik sağlamadığı savundu, bu düşünce onu ülkenin fakir kısmına hitap ettirdi ve bu sayede yönetimin başına geçmiş oldu. Ülkenin petrol kaynaklarını çok iyi yönetti. 2004 yılında petrol fiyatlarının dünya genelinde ani yükselişinin ardından Venezuela milyarlarca dolar kazanmış oldu. Chávez, bu parayı toplumsal yardımlara yöneltti eğitimi ve sağlık hizmetlerini iyileştirdi. Yemek kaynaklarına yatırım yapıp, fakirlik olayını neredeyse yarıya indirdi. 2013 yılında 2 yıllık kansere karşı savaşı sonucu ölen Chavez'in ardından yerine onun varisi tanınan Maduro gelecekti ancak 2013 yılında yaşanan petrol krizi her şeyi değiştirdi. Chávez'in kurduğu bu sistem tamamen petrol fiyatlarının yüksekliğine dayanıyordu. Fiyatlar yüksek kaldıkça dünyaya petrol satan Venezuela'nın halkı rahat kalacaktı. Ancak 2013'de petrol fiyatları birden düşünce yaşanan ekonomik krizle Maduro bu olay karşısında serseme döndü.

Maduro, 1962 yılında dünyaya geldi. Okul kayıtlarına göre asla mezun olmamıştır. Yıllar boyu otobüs şoförlüğü yapmış bu süre zarfında da Karakas Metro isimli şirketteki sendikada otobüs

şoförlerinin gayri resmi elçisi olarak çalışmıştır.

Chávez ile olan tanışıklığı 1979 gerçekleşen bir adam kaçırma olayına dayanır. O günden beri yolları keşişen ikili sağlam bir arkadaşlık oluşturmışlardır ve henüz Yardımcı Başkan bile değilken herkes tarafında Chávez'in yerine gelecek olan kişi olarak bilinmiştir. Kansere yakalanan Chávez, Küba'ya tıbbi yardım almak için seyahat edip ülkeyi Maduro'nun ellerine bırakır ve Venezuela topraklarına bir daha asla canlı olarak dönemez.

Maduro, 2015'deki seçimlere kadar, Vekil Başkan olarak göreve geldi ve yapılan seçimlerde yüzde 50,61 gibi bir parmak farkıyla ülkenin Başkanı oldu. Kimine göre seçimler hileliydi.

Az önce bahsettiğimiz gibi 2013 yılının sonunda petrol fiyatlarının dünya genelinde düşmesiyle, 2014 yılının başlarında bile marketlerde yiyecek bulmak zordu. Maduro, kaynakları bilerek kısıtı, söylediğine göre güç ve para sahibi insanların kaynakları ele geçirip vatandaşlara ürünleri fahiş fiyatlara satmalarını istemiyordu, vatandaşlar sadece iki gün açılan marketler için bitmek bilmeyen sıralara giriyor, boş raflarla karşılaşp evlerine eli boş dönüyorlardı. Maduro'nun bu planı geri tepti. Halk karaborsaya yöneldi. Ancak karaborsa ucuz değildi. Ne de olsa yüksek talep yüksek fiyat demekti. 2016 Haziran ayından itibaren ülkenin yaklaşık %87'si yemek satın alacak kadar para kazanamıyor.

Maduro, 2015'te yönetimin başına gelince Ulusal Meclis'in 2/3'si oyla makamından atmak istedi. Ancak Venezuela'da daha önceki Chávez'in çıkardığı kararname ile yönetme yasına göre Başkan olan kişi tıpkı bir kral veya diktatör gibi istediği zaman yasa çıkarabiliyordu, böylelikle Maduro yeni bir Yargıtay oluşturdu. Yargıtaya oğlu, karısı ve tanıdığı herkes olmak üzere yerleştirdi. Bu Yargıtay, 2016 yılında Ulusal Meclis'ten her şekilde daha fazla hakka sahipti. Bu hareket ülke içerisinde tepkili protestoların başlamasına sebepti. Ancak ona saldıranın nasıl bir bedeli olacağını Venezuela halkı anlamış oldu ve Maduro, yine de kendini sağlama almak istedi. 2017 Temmuz ayında yeni bir meclis kurulması için seçim yaptırdı. Maduro'ya sadık olmayan hiç kimsenin yeni mecliste yeri yoktu. Maduro, Venezuela'nın en güçlü adamı olmuştu. Seçim sonuçlarından sonra bitmek bilmeyen protestolar tekrar başlamıştı ve aralarında adaylarından birinin bulunduğu 10 kişiden fazla insan öldü. Hükümet 8 milyondan fazla insanın oy verdiğini öne sürse de, uzmanlara göre sadece 3 milyon insan oy kullandı.

Maduro, dış ülkelerden gelen yemek ve ilaç yardımı teklifini iktidarına yapılan komplo olarak düşündü ve geri çevirdi. Kötü gidişata son vermek için elbette çeşitli hamleler yaptı. Bunlardan birisi olan Tavşan Planı ile, 15 farklı topluluğa yetiştirilmesi için tavşan yavruları verdi. Ancak insanlar tavşanları yemek yerine evcilleştirme yoluna gidince plan başarısız oldu.

Chávez'in kurduğu karmaşık kur sistemini kendini çıkarlarına göre manipüle etti, aslında resmi devlet oranlarına göre 1 Dolar 10 Venezuela Bolívarı ediyor. Ancak yaptığı değişimle bu kura sadece Maduro ve onu arkadaşları yani generaller ve iş adamları erişebiliyor. Normal vatandaşlar karaborsada 1 Doları 248 bin Bolívarı satın alabiliyor.

Bu duruma son vermek isteyen Ulusal Meclis Başkanı Juan Guaido, Maduro'yu yasa dışı ilan etti ve kendisini de geçici Devlet Başkanı ilan etti. ABD Başkan Yardımcısı Mike Pence, Venezuela halkını ayaklanmaya çağırması üzerine Guaido'nun da kendisini Devlet Başkanı ilan etmesi kafaları karıştıran soruların başında geliyor.

Maduro tarafları ve Guaido tarafları olmak üzere dünyayı ikiye bölen bu hadisenin sonuçlarını kestirmek zor. ABD ordusu, Venezuela'nın komşu ülkelere yaptığı askeri sevkیاتlar ve

ABD Ulusal Güvenlik Danışmanı Bolton'un defterindeki 'Kolombiya'ya 5 bin asker notu' askeri bir müdahale olacağını gösteriyor. Ayrıca bu durumdan Kolombiya'nın 'haberimiz yok' açıklaması trajikomik bir durum. Rusya ise, ABD'yi Venezuela'ya askeri müdahalede bulunmaması konusunda uyardı. Türk televizyonlarında yayınlanan Diriliş Ertuğrul dizisinin büyük bir hayranı olan ve dizinin setine gerçekleştirdiği ziyaretler ile Türk halkı tarafından sempati kazanan Maduro'yu Türk Hükümeti'nde desteklemektedir. Maduro'nun yönetiminin meşru olduğunu ve Venezuela'ya karışılmaması gerektiğini savunmaktayız.

EMİR TÜRK

Güney Osetya ve Abhazyaya Sorunu

Osetyalılar ve Abhazyalılar, Gürcistan'ın toprakları üzerinde yaşayan azınlık gruplardır. 3,7milyonluk Gürcistan nüfusunun, yaklaşık 200bini Oset, 243bini ise Abhaz. Güney Osetya'da, nüfusun %68'i Oset. Osetlerden başka Ruslar, Ermeniler ve Yahudiler yaşamaktadır. Abhazyaya'da ise kesin bir bilgi olmamasına rağmen Rus iddialarına göre sayılar %80'in üzerinde. Kafkas halkından olan Osetlerin bir kısmı Ortodoks Hristiyan, bir kısmı da Müslümandır. Abhazların, Gürcistan dışında kalan Kafkasya'daki nüfusu ağırlıklı olarak Müslüman iken, Moldova'daki ve Gürcistan'da kalan nüfusu ağırlıklı olarak Ortodoks Hristiyanlardır.

18. yüzyıla gelindiği zaman Osetler, Rusya'ya elçiler yollayarak, Rus himayesine girmek istediklerini belirtmişlerdir. Ancak Rusya, İran ve Osmanlı'dan tepki görmemek için ticari antlaşmalar yapmış ve bölgedeki Müslüman nüfusuna karşı Ortodoks inancını yaymaya teşvik ederek himaye altına alma teklifini geri çevirmiştir. 1768 Osmanlı-Rus Savaşı sırasında Osmanlı himayesinde bulunan Osetler, Kafkasya'dan işgale gelen Rus ordularına katılmışlardır. Savaş sonunda imzalanan Küçük Kaynarca Antlaşması ile bölge Rusların hakimiyetine geçti. 1917 Ekim Devrimi ile birlikte Gürcistan bağımsızlığını ilan etti. Ancak Osetler, Rus idaresi altında kalmak istediklerini belirttiler. Siyasi kargaşadan yararlanan Gürcüler, 1918'de Güney Osetya'yı işgal etti. Başta azınlıklara eşit haklar sağlasalar da 1919 yılına gelindiğinde yerel meclisleri kapattılar ve böylelikle Osetlerin temsil haklarına son verdi. 1921'de Kızıl Ordu'nun, Gürcistan'a girmesiyle birlikte Osetler üzerindeki baskı kaldırıldı. Güney Osetya, Gürcistan'a bağlanırken; Kuzey Osetya, SSCB içerisinde özerklik kazandı. 1989 yılına kadar Sovyetlerin otoritesi sayesinde bölgede herhangi bir kargaşa yaşanmadı.

1989 yılına gelindiğinde Gürcüler, Güney Osetya'da asimile politikalarına giriştiler. Gürcüler ve Osetler arasında çatışmalar başladı. Gürcistan'ın ilk devlet başkanı Gamzakhurdia ayrılıkçı politikalara sert tedbirler aldı. 1990'da Gürcistan Yüksek Sovyet Mahkemesi, Güney Osetya'nın siyasi özerlik maddelerini askıya aldı ve Demokratik Güney Osetya Sovyet Cumhuriyeti olarak tanımladı. 9 Aralık 1990'da seçime gittiler ve 11 Aralık'ta Gürcistan, Güney Osetya'nın özerk statüsünün kaldırıldığını tepkiyle açıkladı. Gürcü polisleri ve milli muhafız birlikleri, 5-6 Ocak 1991'de Güney Osetya'ya girdiler. Güney Osetya'da

19 Ocak 1922'de yapılan referandum ile halkın %98'i bağımsızlığı destekledi. Her geçen gün şiddetlenen çatışmalara 18 Haziran 1922 tarihinde Rusya dahil oldu. Ruslar, Gürcülerle çatışarak barışı getirmeye çalıştı ve başarılı da oldu. Gürcistan ve Güney Osetya arasında güvenlik koridoru kuruldu.

12 Haziran 2004'e kadar karşılıklı ılımlı politikalar yürütülüyor iken, Güney Osetya Başbakanı Eduard Kokoyev'in, Moskova'da yaptığı Kuzey Osetya ile birleşerek Rusya'ya dahil olma çağrısı, Gürcistan'da hareketliliğe sebep oldu. Gürcistan'da 2003 yılında Gül Devrimi ile iktidara Batılıların desteklediği Mihail Saakaşvili geldi. Saakaşvili, AB ve NATO üyeliği için çalışmalar yürüterek Rusya'nın kızgınlığını kazanmıştı. Rusya, 2004'te Güney Osetya'ya 160 askeri araçtan oluşan konvoy göndererek Gürcistan'ın tepkisini çekmişti. Gürcistan'ın tepkilerine rağmen Ruslar, konvoyun sadece barış gücüne giden ihtiyaçlar olduğunu söyledi. Gürcistan, bölgeden Rusya'nın çekilmesini ve yerine uluslararası bir gücün yer almasını istiyordu. Acaristan'a karşı kan dökmeden isteklerini kabul ettiren Saakaşvili, Güney Osetya'ya baskı yapmaya başladı. Ancak Rusya'nın tepkisinden çekindiği için ilerisine gidemedi. Gürcistan, Acaristan'a karşı karadan ve havadan başlattığı abluka ile başarıya ulaşırken, Rusya sınırındaki Güney Osetya'ya ve Abhazyaya karşı abluka girişiminde bulunamıyordu. 12 Kasım 2006'da yapılan referandum da Güney Osetya halkının %99,8'i bağımsızlık yönünde oy kullandı.

8 Ağustos 2008'de Gürcistan'ın, 1994 yılında imzalanan ateşkes anlaşmasını bozarak bağımsızlık ilan eden Güney Osetya'ya operasyon başlatması, uzun süredir bu anı bekleyen Rusya için büyük bir fırsat sundu. Kalabalık bir askeri birlikle Güney Osetya'ya giren Rusya, Gürcistan ordusu ile savaştı. Savaş öncesi Gürcistan'a desteklerini ileten Batılı devletler ise, savaş sırasında fiili destekte bulunmadılar. Bu durumun da etkisiyle sekiz gün süren savaş sonucunda Rusya ve Gürcistan arasında bir ateşkes anlaşması imzalandı. Rusya, 26 Ağustos 2008 tarihinde Güney Osetya ve Abhazyaya'nın bağımsızlığını tanıyan ilk ülke oldu. Bir anlamda 2008'de Rusya'ya yakın Sırbistan'dan kopan Kosova'nın tanınmasına karşılık veren Moskova, Gürcistan'ın AB ve NATO üyeliklerini de dolaylı olarak engelledi. Rusya, bir yandan Gürcistan'ın AB ve NATO üyeliklerini engellerken bir yandan da Kafkasya'da iki tampon bölge oluşturdu. Bu iki bölgenin sınır hattında halen Rus askerleri bulunuyor. Moskova daha sonradan Venezuela, Nikaragua, Vanuatu ve Nauru'nun, Güney Osetya ve Abhazyaya'yı tanımalarını sağlayarak uluslararası hukukta elini güçlendirmeye çalıştı. Öte yandan Rusya'nın ısrarlarına rağmen Güney Osetya ve Abhazyaya'yı tanımayan Belarus gibi Moskova'ya yakın ülkeler de Rusya'nın yaptırımlarına maruz kaldı. 2018'in Mayıs ayında ise Esad rejimi Abhazyaya'yı ve Güney Osetya'yı tanıdığını açıkladı.

Türkiye ise en baştan itibaren Gürcistan'ın toprak bütünlüğünü savundu ve bu ülkeye karşı gerçekleştirilen Rus müdahalesine karşıtlığını her fırsatta dile getirdi. Ermenistan ile yaşanan problemlerden dolayı Türkiye'nin hem Azerbaycan ile olan transit güzergahını hem de enerji hatlarının geçişini sağlayan Gürcistan, Ankara'nın Kafkasya politikasında kilit bir konumda bulunuyor. Türkiye'nin Gürcistan ekonomisi ve turizmi için ilk sırada yer alması, ikili ilişkilerin geldiği noktayı göstermesi adına önemli.

EMİR TÜRK

Doğu Akdeniz Gaz Formu

Doğu Akdeniz bölgesinde gaz üretimi-tüketimi konularını ve geçiş ülkelerini bir araya toplayan "Doğu Akdeniz Gaz Forumu" (DAGF) Kahire'de kurulmuştur.

İŞİD'in Münbiç Saldırısı

Münbiç, Halep'te Fırat nehrinin 30 km batısında yer almaktadır. Suriye'nin kuzeyinde bulunan bu bölge, Türkiye'ye yaklaşık 40 km mesafede yer alıyor. Münbiç, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde bir kaza iken, 93 Harbi sonrası bu bölgeye Çerkesler yerleştirildi. Münbiç, 2012 yılında Özgür Suriye Ordusu'nun denetimine geçti. Daha sonra 2014 yılında İŞİD, kentin kontrolünü ele geçirdi. Ağustos 2016'da ise yaklaşık iki ay süren bir kuşatmanın ardından Kürt grupların oluşturduğu Suriye Demokratik Güçleri'ne bağlı Münbiç Askeri Konseyi, ABD'nin de desteğiyle kenti İŞİD'den geri aldı. Münbiç Askeri Konseyi ise kentteki sivil idarenin yürütülmesi ve hizmetlerini sağlıyor. Halep'in en büyük kenti olan Münbiç'in Deyrizor ve Rakka'dan gelen, bölgedeki önemli birçok şehri birbirine bağlayan otoyolların kesişim noktasında yer alıyor. Münbiç, sahip olduğu doğal kaynaklar, Rakka'dan Halep'e kadar uzanan bölgedeki ticaretin merkezi olması gibi nedenlerle ekonomik açıdan da önem arz ediyor. PKK/YPG tarafından Münbiç, doğudaki Cezire ve Kobani kantonları ile batıdaki Afrin kantonunun birleştirilmesi için önemli bir geçiş noktası olarak görülüyor. Münbiç çoğu terör oluşumları için önemli bir kenttir.

Sürekli çatışma halinde olan Münbiç'te en son İŞİD'in düzenlediği intihar saldırısı gerçekleşti. Saldırı, öğle saatlerinde Münbiç ilçe merkezindeki bir lokanta yakınlarında meydana geldi. ABD ve Fransız askerlerinin yemek yediği lokanta yakınlarında bomba yüklü bir araç infilak etti. Patlamada, lokantada bulunan ve bu sırada bölgede devriye görevi yapan ABD askerleri yaralandı. ABD ordusu, helikopterlerle askerlerini tahliye etti. İŞİD'in üstlendiği saldırıda 4 ABD askeri, 9 sivil ve 1 PKK'lı terörist yaşamını yitirdi, 19 kişi yaralandı. Saldırının sebebi ABD Başkanı Donald Trump'ın Suriye'den çekileceklerini duyurduktan sonra ülkenin kuzeyinde bir 'güvenlik bölgesi' oluşturulma isteğini açıklamasıdır. Saldırının hemen ardından Cumhuriyetçi Senatör Lindsey Graham, saldırının İŞİD'i cesaretlendirdiğini ve Trump'ın kararını etkileme anlamında olabileceğini söyledi. Aynı gün açıklama yapan ABD Başkan Yardımcısı Mike Pence ise "İŞİD yenilgiye uğratıldı" dese de "Kazanımlarımızı korumak için bölgede kalacağız" mesajı verdi. Radikal cihatçıların internet üzerindeki eylemlerini gözlemleyen Raphael Gluck, İŞİD cihatçıların propaganda mekanizmasının bozulmamış olduğunu ileri sürüyor. Gluck, "Bir zamanlar yaptıkları gibi birçok video paylaşmıyor olabilirler ve şu anki paylaşımlarının içeriğinin etkisi de eskisi kadar uzun süreli olmuyor olabilir. Ancak İslam Devleti medyası hala istikrarlı bir akış içinde" dedi. Savunma ve istihbarat uzmanlarının İŞİD'le ilgili endişeleri devam ediyor ve grubun hilafet sisteminin yıkılmış olmasının uzun vadede yenilgiye uğratılmış olduğu anlamına gelmediğini savunuyorlar.

Bu konuyla yakından ilgilenen Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın yorumu Lindsey Graham'ın düşüncesiyle benzerlik gösteriyor. Erdoğan bu adının İŞİD'i cesaretlendirebileceğini söyledi. Türkiye'nin Münbiç'le ilgilenmesinin sebebi Suriye sınırlarında bir terör devleti kurulmasını önlemeye çalışmaktır. Münbiç'in YPG denetiminde olması Türkiye'nin sınır güvenliği için büyük bir sorun. Cumhurbaşkanı Erdoğan Afrin operasyonu başladığında "Sırada Münbiç var." diyerek bu kararlılığı tekrar dile getirmiştir. Sınırdaki terör tehlikesini ortadan kaldırmak isteyen TSK, 2018 yılında düzenlediği Zeytin Dalı Harekati ile Suriye'nin güneyini YPG'den temizlemiştir. 2019'un ilk günlerinde planlanan bir operasyonla da Suriye'nin kuzeyini terör örgütlerinden temizleyerek olası bir terör yapılanmasını engellemeyi hedefliyor. Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı harekati operasyonu ile birlikte Cerablus'dan Afrin'e uzanan sınır hattı boyunca kontrolü elinde bulunduran Türkiye, bölgedeki askeri üslerinden Münbiç sınırına güç takviyesi yapmaya devam ediyor

EZGİ NUR TANLIK.

Akdeniz'de, Doğu Akdeniz Gaz Forumu'nun kurulması amacı ile yedi ülke bir araya gelmiş ve bir anlaşmaya varmıştır. Güney Kıbrıs Rum Kesimi, Yunanistan, İsrail, İtalya, Ürdün ve ev sahipliği yapan ülke Mısır'ın enerji bakanları forumun kurulması amacıyla Kahire'de toplandılar. Söz konusu olan ülkelerin bakanları, bölgede bulunan gaz potansiyelinin daha verimli kullanılması ve ekonomik alanlarda verimli iş birliklerinin önünü açmak amacıyla çalışmalar yapılması gerektiği konuşuldu.

Açıklamalarda kurulan forumun kurulma amacının ve ana hedeflerinin arz ve talebi oluşturarak üyelerin çıkarlarını ve menfaatlerini karşılayabilecek şekilde bir gaz potansiyelinin kurulması olduğu kararlaştırıldı. Merkezinin Kahire'de olmasına karar getirilen Doğu Akdeniz Gaz Forumu, içeriğine uygun konuların konuşulması adına söz konusu olan ülkelerin başkanlarının tekrar bir araya geleceği de belirtildi. Diğer bir yandan ise, Doğu Akdeniz Gaz Forumu çıkar ve hedefleri ile anlaşılan Doğu Akdeniz'deki üretici, tüketici veya geçiş ülkelerinden birisinin daha sonradan foruma üye olabileceği yoktu. Ancak Doğu Akdeniz'de kurulmuş olan bu foruma Türkiye ve KKTC alınmadı.

Kurulan bu forum içerisinde Akdeniz ile ilgisi olan ve bağlantısı olan tüm devletlerin bulunması halinde Türkiye ve KKTC (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti), Lübnan ve Libya ülkelerine yer verilmedi. Doğu Akdeniz ile ilgisi olan ve o bölgede bulunan üretici, tüketici ya da geçiş ülkelerinin foruma daha sonradan katılabilmesi ve dahil olabilmesi mümkün görülürken bahsedilen ülkeler forumun dışarısında bırakıldı. Bu bağlamda, Doğu Akdeniz ile ilgisi olduğu halde foruma alınmayan Türkiye, bu bölgede "ben de varım" diyen Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının (TPAO) Fatih Sondaj Gemisi ilk derin deniz sondaj kuyusunu 2018 yılının Kasım ayında Antalya şehrinin açıklarında açma çalışmalarına başlamıştı. Türkiye hükümetinin söz konusu olan bölgeyi ilgilendirdiği halde bahsedilen forumun dışında bırakılması dikkatlerine üzerine çekmeyi başardı. Bununla birlikte Doğu Akdeniz'in enerji kaynaklarının ortak kullanımının dışında bırakılan Türkiye, Akdeniz'de kendi planlarını gerçekleştirme yoluna gitti.

Mısırdaki iki gün süren toplantı sonucunda ABD destekli kurulan bu forum, Türkiye ile arasında bir gerilim oluşturdu ve bu gerilimin sebebi Türkiye'nin forum dışında bırakılmış olmasıydı. Bunun üzerine Türkiye'nin Doğu Akdeniz bölgesinin kendisini de ilgilendirdiğini ifade etmesiyle ve bölgede bir "oldu bitti" ye fırsat veremeyeceğini ısrarla söylemesiyle bölgedeki bazı odaklar kendi menfaatleri doğrultusunda hareket etmeye devam etti. Bu sırada Türkiye, bir taraftan Suriye bölgesinde oluşan terör bölgelerine düzenlenecek operasyon için hem diplomasi yollarını kullanarak hem de sahadaki çalışmalarını ilerletirken Doğu Akdeniz bölgesinde de çok önemli gelişmeler yaşanmaya devam ediyordu. Yunanistan ise bölgede Türkiye aleyhine olacak çalışmalar yapmaya yöneliyordu. Bu da Türkiye'nin dahil edilmek istenmediğini açıkça göstermektedir.

Bu gelişmeler yaşandıktan sonra Türk ordusu tutumunu değiştirdi. Sert bir tutum takınarak foruma dahil edilmemesine tepkiler göstermeye başladı ve tavrını açıkça belli etti. Aynı zamanda foruma dahil edilmeyen iki ülke olan Türkiye ve KKTC'nin hedef alındığı da görülmektedir. Diğer bir yandan bu toplantının Avrupa Birliği ve Dünya Bankasında gerçekleşmesi, AB'nin bölgede kendi enerji güvenliğini sağlamak için bölgede daha belirlenmeden başlatılan hidrokarbon çalışmalarına uygunmuş gibi davranmış olmasıdır. Bu çalışmalara karşı açıkça hedef alındığını düşünen Türkiye, hem sondaj çalışmalarını devam ettirmiş hem de Karadeniz, Ege ve Akdeniz'de yapacağı Mavi Vatan Tatbikatı ile haklarını koruyacağını belirtmiş ve tepkisini açık bir şekilde göstermiştir. Aynı zamanda yapılan hiçbir hareketin Kıbrıs Türklerinin haklarını yemeye yönelik olmaması gerektiğini de belirtmiştir.

BİRSU ÇINAR

Kimdir ?

Adolf Hitler

Adolf Hitler, 20 Nisan 1889 tarihinde Avusturya'da doğdu. Bilinenin aksine kendisi Almanyalı değil, bir Avusturyalıdır. Aile yapısı gayet karışık olan Hitler'in, babası ile arasında sorun vardı. Okulda öğretmenine karşı Büyük Alman devleti altındaki birleşik Germen halkı fikrine bağlılığını gösteren sembolik jestlerle savundu. Bu babası ile arasındaki mesafeyi daha da açmış, babası çeşitli cezalar vermişti. Babasının Avusturyalı devlet memuru olması Hitlerin fikirlerini daha da belirginleştirdi ve ne olursa olsun babasına karşı çıktı. Adolf Hitler 4 yaşındayken, bir rahip tarafından boğulmaktan kurtarıldı. Bu yüzden küçüklüğünde bir rahip olmak istiyordu. Gençlik yıllarında ise sanatçı olmayı düşünen Hitler, ressam olabilmek için Viyana Güzel Sanatlar Akademisi sınavına girdi ancak kazanamadı. Eve döndüğünde annesi ağır hastaydı ve kısa süre içinde öldü.

Daha sonra I. Dünya Savaşı'nın patlak vermesi üzerine gönüllü olarak orduya yazıldı. Yalnızlık içinde yaşayan Hitler için savaş tam bir dostluk meclisiydi, birçok arkadaş edindi ve hatıralarında en güzel anılarının I. Dünya Savaşı'nda olduğunu da belirtiyor. Hitler savaşta çok cesur bir askerdi ve Demir Haç ile ödüllendirildi. Savaşta yaralandı ve cephe gerisine döndü. İnsanların savaş karşıtı olduğunu gördü, hazmedemedi ve bunlarının sorumlusu olarak komünistler ile Yahudileri gördü. Bunun üzerine tekrar savaşa döndüğünde gaz saldırısı ile gözleri kısa süreliğine kör oldu ve tekrardan cephe gerisine döndü. İngiliz askeri Henry Tandy, savaş sırasında Hitler'i atış menziline girdiğinde vurmak yerine hayatını kurtarmıştı. Döndüğünde Almanya savaşı kaybetmiş Versay Antlaşması imzalanmıştı. Bu antlaşma gereği kendisi de askerlikten çıkarıldı ama orduya halen yardım etmeye çalışıyordu. Savaşın sona komünistler devrim yapmaya çalışıyordu. Bunu duyunca araştırmalar yaptı ve Alman İşçi Partisine katıldı. Daha ilk başta bile hitabet yeteneği ile tüm

dikkatlerini üzerine çekti ve partide hızla yükselişe geçerek başkan oldu. Partide değişikliğe giderek adını Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi olarak değiştirdi kısaca "Nazi". Birçok muhalif parti olmasına rağmen bu partinin aradan sivrilmesinin sebebi hiç şüphesiz Hitler'in kendisiydi. Lider olarak kendisine Führer lakabını verdi. Hitler SA adlı birlikleri kurdu, bu birlikler Hitlerin mitinglerini korumakta görev alıyorlardı. Ordudan terhis edilen birçok subay da kendisini bu birlikte buldu. I. Dünya Savaşı sonrası kurulan hükümet oldukça güçsüzdü ve borçlarını ödemek için para bastı buda paranın değersizleşmesini beraberinde ekonomik krizi daha da ağırlaştırdı. Hitler bir darbe planladı "Birahane Darbesi" 8 Kasım 1923 akşamı, Münih ticaret örgütlerinin Bürgerbräukeller isimli bir birahane düzenlediği gecede konuşma yapmakta olan von Kahr ve orada bulunan yönetim ekibi, Adolf Hitler ve ona bağlı 600 silahlı adamının müdahalesiyle rehin duruma düştüler. Hitler, bu üçlünün kendisiyle iş birliği yapmasını talep etti. Ancak üçü de bu konuda isteksizdiler. Bu aşamada Hitler'e Almanların I. Dünya Savaşı'ndaki efsanevi komutanı Erich Ludendorff yardımcı oldu ve görünüşte Hitler'e katıldılar. Birahane çıkışında oluşan kargaşada, bu üçlü görev yerlerine kaçmayı başardı ve Hitler, Ludendorff'la baş başa kaldı. Ertesi gün, 9 Kasım sabahı Hitler ve Ludendorff bir hücum taburunun önünde Münih'in merkezine doğru yürüyüşe geçtiler. Şehrin merkezine giden yolları kapatan polis taburlarıyla çıkan çatışma Hitler için başarısızlıkla sonuçlandı ve hücum taburu dağıldı. Olayda 16 Nazi ve 3 polis öldü. Ludendorff olay yerinde tutuklandı, Adolf Hitler ise kaçtıysa da iki gün sonra yakalandı ve 5 yıl ceza aldı. Hitler, hükümeti devirmek için girişimde bulundu fakat başarısız oldu ve 5 yıl ceza verildi. Hapiste kaldığı sürece "Kavgam" (Mein Kampf) kitabını yazdı. Bu kitap, Hitlerin fikrini tüm ülkeye duyurmuştu fakat girdiği ilk seçimde sadece yüzde 2 oy alabildi. Durumları değiştirecek olan şey ise tekrardan bir ekonomik krizdi. Bununda beraber işsizlik tavan yapmıştı. Bu durum Nazilere yaramış olacak ki partisi git gide büyüdü ve oy oranı arttı. Hitler, en sonunda seçimi kazanarak başbakan oldu. Ocakta başbakan oldu Şubat ayında parlamentoda büyük bir yangın çıktı "Reichstag yangını" bir çok kişi Nazilerin suçlu olduğunu düşünürken Hitler komünistleri suçladı. Hitler başkana bütün komünist suçluların hızlı bir şekilde görevden alınması ve cezalandırılmasını isteyen kararnameyi onaylattı, böylelikle rakiplerini bir bir yok etti. Başkan ölünce hükümet onun ellerinde kaldı. Sunduğu yasalar, siyasi muhalefetin hapiste olmasıyla beraber kolayca

kabul edildi ve Hitler artık bir diktatördü. Almanya'da hayat aniden değişti. Yahudileri zor dönemler bekliyordu. Hitler, kendisine karşı çıkan bütün herkesi toplama kamplarında ölüme bırakıyordu. Adolf Hitler 1. Dünya Savaşından çıkardığı sonuçlar doğrultusunda 2. Dünya Savaşına hazırlanıyordu ama bunu gizliden gizliye yapıyordu. İnsanları savaşıma itecek gücün bir kısmını ise Almanların yaşam alanı fikriyle sağlamıştı. Sonuç olarak 2. Dünya Savaşı patlak verdi ve 65 milyon insanın ölümüyle sonuçlandı. Hitler, 30 Nisan 1945 yılında eşi Eva Braun'la birlikte intihar etti. Ölümünde önce komutanlarına verdiği emirle cesedinin yakılmasını istedi. Bunun sebebi Rus ordusu tarafından ele geçirilip, teşhir edilmek istememesiydi.

Adolf Hitler ölmeden önce iki vasiyetname yazdırmıştır. Bunlardan biri özel diğeri ise siyasadır. Hitler'in siyasi vasiyetnamesi bir öfke çığlığıdır. Yazdıklarına göre: Almanya bütün milletler için bir zehir gibi tehlikeli olan Yahudileri ve Bolşevizm'i kovalamaktan asla vazgeçmemelidir. Almanya'nın geleceğini tartışmasız bu olgu belirleyecektir. Hitler, savaşa girmekte kesinlikle haklı olduğunu savunuyor ve yenilgiden korkak yalancı, basiresiz komutanları sorumlu tutuyordu. Özel Vasiyetinde ise, tüm hayatı boyunca topladığı sanat eserleriyle doğduğu şehir olan Linz'de bir müze kurulmasını istedi. Tüm şahsi mallarını partiye eğer parti kalmamışsa devlete bıraktığını söylüyordu.

OKAN KARATAŞ

Benito Mussolini

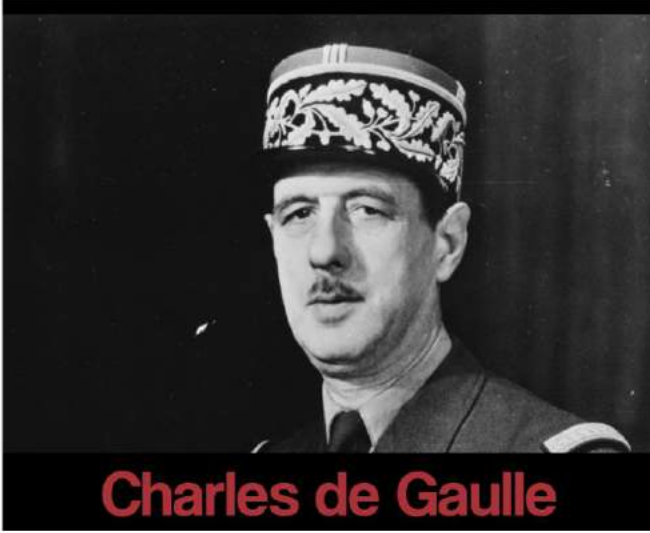
Avrupa'nın ilk faşist lideri olarak bilinen Benito Mussolini, Forlì'de doğmuştur. Gençliğinde bir süre öğretmenlik yapmış ve babası tarafından sıkı bir sosyalist olarak yetiştirilmiş ancak daha sonra faşist olmuştur. Tarih ve politika bilimlerin kurucusu sayılan Machiavelli'den etkilenmiştir. 1902 yılında askerlik yapmamak için İsviçre'ye gitmiştir. 1904 yılında tekrar dönen Mussolini, toplam on yıl boyunca gazetecilik yapmıştır. Birinci Dünya Savaşı'nın başlaması ile birlikte orduya yazıldı ve savaşta aktif olarak görev aldı.

Mussolini, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra İtalya'da oluşan kaosu çok iyi değerlendirdi ve bitmiş olan ekonomi, siyasi karışıklık içindeki İtalya'da çeşitli sağcı grupları kurduğu gibi faşist partisinin içine topladı. Mussolini, ülkedeki problemleri çözebileceğini öne sürüyor aynı zamanda Eski Roma İmparatorluğu'nu tekrar kuracağını söylüyordu. Diğer bir yandan kurmuş olduğu 'Kara Gömlekçiler' adlı örgüt ile birlikte şiddet algısını artırıyor özellikle de kendisi gibi ülkenin ekonomik zayıflığından faydalanarak bir anda ortaya çıkan komünist gruplar ile de sürekli çatışıyordu. Bu örgütün amacı ise Kutsal Roma İmparatorluğu'nu yeniden canlandırmaktı. Mussolini,

izlediği politikaların giderek işe yaradığını gördü ve en sonunda 1922 yılında Kral Victor Emmanuel'i yönetimi kendisine bırakması konusunda tehdit etti ve bırakmadığı takdirde yirmi altı bin askerden oluşan ordusu ile Roma'ya yürüyeceğini söyledi. Kral bu teklifi kabul etmek durumunda kaldı ve Mussolini yönetimi ele geçirdi. Mussolini yönetime geçince, İtalya'da Duçe dönemi ve çok sıkı bir baskı dönemi başladı. İddialara göre ateist olan Benito Mussolini, Vatikan ile Leterano Antlaşmasını imzalayarak halkın gözünde prestij kazanmıştır. Mussolini, iktidara geldikten sonra geniş kitlelere ulaşmaya çok önem verdi ve ilk zamanlarda ılımlı bir lider gibi görünüp daha sonradan yavaş yavaş diktatörlüğünü kurdu. Mussolini, Faşist partisi dışındaki diğer tüm partileri kapattı, sendika hareketlerini kanun dışı ilan etti ve kitap ve gazetelere sansür koydu. Aynı zamanda eğitimi de çok sıkı bir denetim altına aldı. Yaptığı tüm bu çalışmalar Mussolini'nin popülaritesinin artmasına sebep oldu. Çiftçileri daima teşvik etti ve İtalya'da işsizlik azaldı. Fakat Mussolini, popülaritesini daha fazla arttırmak istiyordu ve bu yüzden de 1935 yılında Habeşistan'ı işgale başladı. 1936'da ise işgali tamamladı ve aynı yıl Adolf Hitler ile birlikte Roma-Berlin mihverini kurdu. Bu faaliyetler sonrasında sürekli Hitler'in etkisi altında kalmaya başladı. 1936 yılında İspanya İç Savaşı'nda da faşist taraflı yapıya destek olmuştur. İtalya, Milletler Cemiyeti'nin Habeşistan işgaliyle aldığı tedbirlerden dolayı 1937 yılında birlikten ayrılmaya karar vermiştir. 1939 yılında Arnavutluk bölgesini işgal etmiş ve ardından Almanya ile 'Çelik Pakt' olarak bilinen dostluk ve ittifak anlaşmasını imzalamıştır. Bu anlaşma sayesinde İtalya, revizyonist devletler birliğine dahil olmuştur. 1939'da Nazi ordusunun Polonya'yı geçmesiyle ikinci dünya savaşı başlamıştır ve 1943 yılına gelindiğinde İtalya açısından durum pek de parlak görülmemektedir. Bu tarihte Müttefikler, İtalya'ya çıkarma yapmış ve Kral Victor Mussolini'yi görevden almıştır.

1943'te Mussolini hapse atılmış fakat Almanya'nın düzenlediği kurtarma operasyonu sonrasında Mussolini tutuklu bulunduğu bölgeden çıkarılmıştı, İtalya'dan Viyana'ya kaçmıştır. Bir süre orada kaldıktan sonra tekrar İtalya'ya dönmüş ve yeni bir faşist devlet kurmuştur. Ancak popülist politikaları İkinci Dünya Savaşı sonlarında eskisi kadar etki göstermemiştir. Savaşın sonlarında İtalya'nın dağılmış ve parçalanmış hali yenilgiyi olağan kılmıştır. 1944 yılında ise müttefikler ilk önce Roma'ya girmiş daha sonra 1945'te Kuzey Afrika'yı ele geçirmiştir. Mussolini ise savaşın bitmesine çok az bir süre kalmışken İsviçre'ye kaçmaya çalışmış fakat İtalyan komünistler tarafından yakalanıp ele geçirilmiştir. İtalyan komünistler tarafından eşile birlikte öldürülen Mussolini'nin cesedi öldükten bir gün sonra Loreto Meydanına çıkarılmış ve Mussolini'nin ölümü ile birlikte ülkedeki faşist rejim de sona ermiştir.

BİRSU ÇINAR

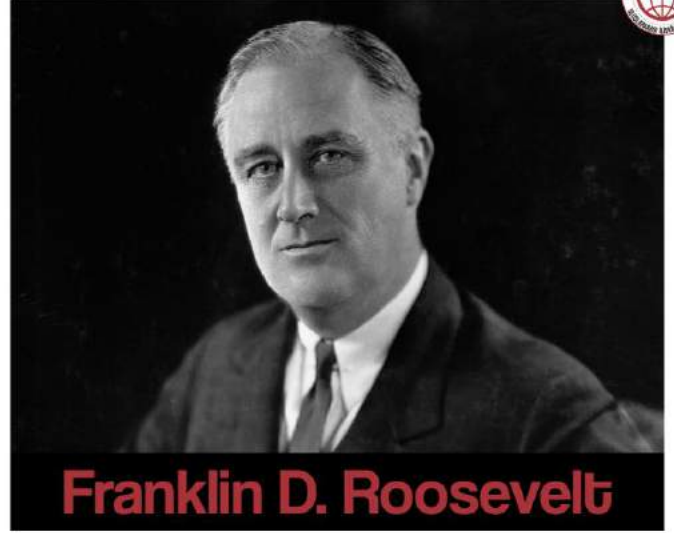
Charles de Gaulle

Genel anlamda yaşamına bakacak olursak Charles de Gaulle, 1890'da, Fransa Lille'de yaşayan Katolik bir ailenin ikinci çocuğu olarak doğdu. Paris'te ve Belçika'da eğitimini sürdürdü. 1908'de Saint-Cyr Askeri Akademisi'ne girdi, burada eğitimi dört yıl devam etti. Oradayken, uzunluğu (1.96 cm) ve yüksek alnı ve burnu nedeni ile "büyük kuşkonmaz" takma adını aldı. 1912'de mezun olarak ordu saflarına katıldı.

II. Dünya Savaşı'nın ilk senelerinde tuğgeneralliğe terfi etti. Fransa'nın Almanya'ya yenilmesi ve çok ağır şartları kabul ederek savaştan çekilmesinin sonrasında Londra'ya giderek Alman işgaline karşı direnen Hür Fransa kuvvetleri hareketine liderlik etti. Fransa'nın İkinci Dünya Savaşı sırasında içinde bulunduğu durumda Fransa'nın kurtuluşu için mücadeleye başlamasıyla öne çıktı. Teslim sırasında Fransız halkına "Ne olursa olsun Fransız direnmesinin ateşi sönmeyecektir." diye seslendi. 1940-1944 arasında Özgür Fransa Kuvvetlerinin önderliğini, 1944'te Fransa'nın Alman işgalinden kurtulmasının ardından ise mevcut hükümetinin başkanlığını yaptı.

1946'da kurulan Dördüncü Cumhuriyet anayasasının devlet başkanına yeterli yetkileri sunmadığını söyleyerek istifa etti ve 1958'e kadar yönetimden uzak kaldı. 1958'da siyasete yeniden döndü. Anglosakson düşmanlığının belirgin olarak ortaya çıkmasında ABD ve İngiltere'nin de Gaulle'ün meşru başbakanlığını tanımaya yanaşmaması etkilidir. Ki sonrasında İngiltere'yi iki kere Avrupa topluluğu kapısından çevirip NATO'dan ayrılması da bu karşıtlığın etkili olduğu hamleleridir. Aşama aşama ilk önce paktın deniz kuvvetlerinden ayrılan De Gaulle önderliğindeki Fransa, 1966 yılında 7 Mart 1966 tarihinde NATO'nun askeri kanadından ayrıldığını açıkladı ve NATO Başkomutanlık Karargahı dahil tüm NATO üs ve tesislerinin Fransız topraklarından çekilmesi kararını aldı. Kurulmasına ön ayak ettiği Beşinci Fransa Cumhuriyetinin ilk başkanlığını yaptı. 1969'da görevinden istifa etti ve 1970'te hayatını kaybetti.

SİMGE GÜNEY

Franklin D. Roosevelt

30 Ocak 1882 yılında doğdu. Amerika Birleşik Devletleri'nin 32. başkanı olup en uzun süreyle görevde kalmış olan başkanıdır. ABD halkı tarafından kısaca isminin baş harfleri olan FDR şeklinde anılır. Başkanlığa 4 kez seçilmiştir. ABD tarihinde Roosevelt'in dışında 2 kezden fazla seçilmiş olan hiçbir başkan yoktur. Daha sonraları ABD yasaları değiştirildiği için yürürlükteki yasalara göre bundan sonra da hiçbir başkanın 2 kezden fazla seçilmesi mümkün değildir.

Franklin D. Roosevelt ABD'nin New York eyaletinin çok eski ve zengin bir ailesi olan Roosevelt ailesinin bir üyesi olarak dünyaya geldi. Roosevelt ailesi daha 17. yüzyılda Kuzey Amerika'da henüz İngiliz kolonileri kurulmamış iken Hollanda'dan gelerek New York bölgesinde yerleşmiş bir ailedir. ABD'nin 26. Başkanı olan Theodore Roosevelt de aynı ailedendir ve Franklin D. Roosevelt'in eşi Eleanor Roosevelt'in amcasıdır. Roosevelt I. Dünya Savaşı sırasında Deniz Kuvvetlerinin çeşitli kademelerinde sivil olarak görev yaptı. 1920 yılında ABD Başkan Yardımcılığına adaylığını koydu ama seçimi kazanamadı.

1921 yılında Franklin Roosevelt o dönemde çok büyük salgın halinde olan çocuk felcine yakalandı. Hastalığı yenmesine karşılık bacaklarına gelen felç yüzünden yaşamının geri kalan bölümünde bir daha yürüyemedi. ABD tarihinde özürlü olan tek başkanıdır. Tekerlekli sandalyesiz bir yerden bir yere gidemiyordu ama ayağa kalkması ve ayakta durup konuşma yapması mümkün oluyordu. 1928 yılında New York eyaletine vali seçilmeyi başardı. 4 yıl valilik yaptıktan sonra da 1932 seçimlerinde ABD'nin 32. Başkanı olarak seçildi.

Roosevelt çok zor bir dönemde başkanlığa gelmişti. Roosevelt işbaşına geldiğinde ABD 1929'dan beri Büyük Buhran adı verilen tarihinin en büyük ekonomik çöküntüsü yaşamaktaydı. Nüfusun % 25'i işsizdi. 2 milyon Amerikalı evsiz barksız kalmıştı. Roosevelt Yeni Düzen adıyla anılan çok yönlü bir yeniden yapılanma programı geliştirdi ve 1930'ların sonuna doğru ABD ekonomisi tekrar rayına oturup, hızla büyümeğe başladı.

1940 yılında II. Dünya Savaşı patlak verdiğinde Roosevelt'in başkanlığındaki ABD önce tarafsız kaldı. Ancak Japonya'nın Pasifik Okyanusunda ABD'ye ait olan Pearl Harbor adasına saldırmasıyla ABD birden kendini II. Dünya Savaşı'nın içinde buldu. Franklin Roosevelt savaşın hemen hemen tamamında ABD'nin başkanı olarak görev yaptı. İttifak devletlerine Almanya, İtalya ve Japonya'na karşı liderlik etti. 1945'te savaşın son yılında müttefiklerin üstünlük sağlamağa başladığı bir dönemde aniden hastalanarak görev başında öldü. Yerini o zamanki başkan yardımcısı olan Harry S. Truman aldı.

EMİR TÜRK

Hirohito

Japonya'yı 1926 ila 1989 yılları arasında yöneterek ülkenin tahtında en uzun süre kalmış olan imparator olarak tarihe geçmiş devlet adamıdır. Hirohito, 29 Nisan 1901 yılında Tokyo'da bulunan İmparatorluk Sarayı Aoyama'da dünyaya geldi. Babası, daha sonra İmparator olacak olan Yoshihito, annesi ise prenses Sadako idi. Dedesinin vefatından sonra, 1912 yılında babası imparator, kendisi de prens unvanını almaya hak kazandı. 1908 ile 1914 yılları arasında, Gakushuin okulunun erkek kısmında başladığı eğitim hayatı, 1914-1921 yılları arasında, taht velihtına özel bir okul olan Tōgū-gogakumonsho'da devam etti. 1921 yılında, İngiltere, Fransa, İtalya gibi Avrupa ülkelerini kapsayan seyahati ile sınırları dışına seyahat eden ilk Japon prensi olma unvanını kazandı. Prens Hirohito, 26 Ocak 1924 tarihinde Prenses Kōjun ile evlendi, bu evlilikten beşi kız olmak üzere sekiz çocukları oldu.

Hirohito, 25 Aralık 1926 tarihinde, babasının vefatı üzerine Japonya tahtına çıktı. İmparatorluğunun ilk yılları, ekonomik kriz ve artan askeri gücün dengelenmesi üzerine yapılan uğraşlarla zorlu geçti. İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasına kadar süren bu dönemde ülkenin politik durumu çalkantıdaydı ve iktidar kavgası yüzünden hayatını kaybeden politikacılar yüzünden kimse rahat bir uyku uyuyamıyordu. 1932 yılında Başbakan Inukai Tsuyoshi bir suikaste kurban gitti, bunun ardından 1936 yılında başarısız bir darbe girişimi yaşandı. Japonya, 1931 yılında Mançurya'yı, ardından da 1937 yılında Çin'in kalan kısımlarını işgal etmişti. Bizzat imparatorun emri sonucunda, bu işgallerde kimyasal silahların kullanıldığı tespit edildi ve Batı ülkeleri durumu kınayan bir bildirge yayınladılar. Japonya, II. Dünya Savaşı'na, Alman ve İtalyan faşist hükümetlerinin yanında yer alarak katıldı. Savaşın ilk yıllarında büyük bir başarı gösteren Japon İmparatorluğu, bu başarısını 1941 yılında, Pearl Harbor baskınına kadar korudu. Amerika'nın Pearl Harbor Limanı'na yapılan baskın sonucunda limanda bulunan donanma ve savaş uçakları yok edildi ve Japon askerleri ülkelere büyük bir başarıyla döndüler. Bu başarılar, 1941 yılının sonlarına doğru Japonya aleyhine yenilgilere dönüşse de, İmparator'un emri ile bu durum halktan gizlendi. Okyanus adaları boyunca yapılan savaşlarda A.B.D. güçleri tarafından geri çekilmeye zorlanan Japon askerleri, 1945 yılında yenilgiye yaklaşımlardı. İmparator'un, danışmanlarının savaşı bitirmek üzere olan arzularını dinlemeyerek büyük bir zafer arayışı içine girmesi nedeniyle, savaşın süresi daha da uzamış oldu. Almanlar'ın, 1945 yılı başlarındaki teslimiyetleri de imparatorun kararını değiştirmede. Bu olay sonucunda Amerika, tarihin ilk atom bombalarını Japonya'nın Hiroşima ve Nagazaki şehirlerine atarak savaşı sona erdirmeye kararı aldı.

bulunan donanma ve savaş uçakları yok edildi ve Japon askerleri ülkelere büyük bir başarıyla döndüler. Bu başarılar, 1941 yılının sonlarına doğru Japonya aleyhine yenilgilere dönüşse de, İmparator'un emri ile bu durum halktan gizlendi. Okyanus adaları boyunca yapılan savaşlarda A.B.D. güçleri tarafından geri çekilmeye zorlanan Japon askerleri, 1945 yılında yenilgiye yaklaşımlardı. İmparator'un, danışmanlarının savaşı bitirmek üzere olan arzularını dinlemeyerek büyük bir zafer arayışı içine girmesi nedeniyle, savaşın süresi daha da uzamış oldu. Almanlar'ın, 1945 yılı başlarındaki teslimiyetleri de imparatorun kararını değiştirmede. Bu olay sonucunda Amerika, tarihin ilk atom bombalarını Japonya'nın Hiroşima ve Nagazaki şehirlerine atarak savaşı sona erdirmeye kararı aldı.

Hiroşima ve Nagazaki'ye atılan atom bombalarının sonucunda savaşa devam etme fikrinden vazgeçmeye başlayan imparatora, bir darbe de Japonya'ya savaş açtığını ilan eden Rusya'dan geldi. Halbuki 1941 yılında Rusya ile saldırmazlık paktı imzalamışlardı. Bu olayların sonucunda, 15 Ağustos 1944 yılında Japonya resmen teslim oldu ve imparatorun radyodan yaptığı canlı açıklama ile Potsdam Deklarasyonu'nu kabul ettiklerini açıkladı. Bu konuşma, bir Japon İmparatoru'nun halkına yaptığı ilk konuşma olarak tarihe geçti. A.B.D.'li işgalci güçlerin liderleri, Japonya'nın geleneksel imparatorluk yönetimini yıkarak demokratik bir anayasa hazırladılar. İmparator Hirohito, yetkilerinden vazgeçtiğini halka açıklamak zorunda kaldı ve de halkın gözünde olan, imparatorun hak ettiği düşünülen tanrısal mevkiden ödün vermek zorunda kaldı. Bu olaydan sonra Japonya İmparatoru, bir Arahitogami (insani bir varlık) olduğunu halka açıklamak zorunda kaldı. Japonya'nın demokratikleşme sürecinin başlamasından sonra bile Hirohito güçlü bir politik figür olarak hayatına devam etti. Ailesi ile birlikte halkın arasına karışan Hirohito, daha önce hiçbir imparatorun yapmadığı halkın içerisinde dolaşmak, saray dışında etkinliklere katılmak gibi eylemlerde bulundu. Hatta, II. Dünya Savaşı sonrasında, Japonya'nın dünyadaki statüsünü yükseltmek adına İngiltere ve A.B.D. gibi ülkelere dış geziler düzenledi. Aynı zamanda biyolog olan Hirohito, deniz biyolojisi üzerine çalışmalarda bulunarak yeni denizanası türlerini keşfetti ve bunları bilim insanlarının bilgisine sundu. II. Dünya Savaşı ve öncesinde işlediği savaş suçları asla unutulmadı. 1978 yılında, Japonya'ya hizmet edenlerin ruhları anısına yapılan Yasukuni Tapınağı'na girmesi yasaklandı ve bu boykot ölümüne kadar devam etti. 22 Eylül 1987 tarihinde geçirdiği pankreas ameliyatı sırasında, doktorları Hirohito'nun onikiparmak bağırsağı kanseri olduğu teşhisini koydular, fakat bu gerçek halktan gizlendi. Aynı yılın Eylül ayında durumu ağırlaşınca hastaneye kaldırıldı. 7 Ocak 1989 tarihinde, saat 7.55 de Japon Hükümeti, Hirohito'nun hayata gözlerini yumduğunu resmen açıkladı. İmparatorun ölümüyle birlikte Japonya'da Shōwa era (Shōwa dönemi) resmen sona erdi ve günümüzde de geçerliliğini koruyan Heisei era (Heisei dönemi) resmen başlamış oldu. Japonya tahtına ise, eski imparatorun oğlu olan Akihito geçti. İmparator Hirohito, 1942 yılı öncesinde pek çok Avrupa ülkesinden onur ödüllü ve nişanlar almıştır, fakat bu ödüllerin çoğu 1942 yılında kendisinden geri alınmıştır. Ayrıca biyoloji alanında 9 adet yayımlanmış makale ve kitabı bulunmaktadır. Japonya'da kullanılan bir diğer adı, hüküm sürdüğü dönemi belirten İmparator Shōwa'dır.

Josef Stalin

Josef Stalin, Gürcü asıllı Sovyet mareşal, devlet adamı ve Sovyetler Birliği Komünist Partisi Genel Sekreteri. 18 Aralık 1878'de Gori'de dünyaya geldi. Asıl adı Iosif Vissarionovich Dzhugashvili. 16 yaşında gitmeye hak kazandığı Gürcü Ortodoks Rahip Okulu'ndan otoriteye başkaldırdığı için atıldı ve o dönemde Lenin'in eserlerini okumaya başladı. Marksist bir devrimci olmaya karar verdi. Tiflis'teki RSDİP örgütüne dahil oldu, birçok örgütlenme ve grevde etkili olup 1903'te Bolşeviklere katıldı. Demokratik İşçi Partisi'nin 2. Kongresinde Lenin'in dikkatini çekti, RSDİP ve Bolşeviklerin Kafkas bölge temsilcisi konumuna geldi. Özellikle propaganda, grev, banka soygunu gibi alanlarda faaliyet gösterdi.

Belirli fikirleri sebebiyle yıllarca Sibiry'a'da sürgün edilen Josef Stalin, Bolşevikler'in Ekim Devrimi ile iktidarı almasından sonra Lenin'in başkanlığındaki ilk Sovyet hükümeti olan Sovnarkom'a onaylandı. Gürcü asıllı olan Stalin de bu kabinede Milliyetler Halk Komiseri olarak görev aldı. Lenin öldükten sonra ise Komünist Parti'nin genel sekreteri oldu. İşte bu olay milyonlarca kişinin sağcı-solcu davalarında ölmesine veya sürgün edilmesine neden oldu.

"Planlı ekonomi", "Kollektivizasyon" ve "Endüstrileşme" uygulamaları ile 1928-1936 yılları arasında Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nde köklü dönüşümlerin gerçekleştirilmesini sağladı. Bir süre sonra Sosyalist kuruluşun en büyük savunucularından biri oldu. İkinci Dünya Savaşı sırasında parti liderliği, hükümet başkanlığı ve Sovyet orduları başkomutanlığı görevlerini bir arada yürüttü. Yıllarca diktatör olarak Sovyetler Birliğini yönetip büyük bir güç haline getirdi. Bir zamanlar Adolf Hitler'le çok yakın ilişkilerde bulunmuş, daha sonra Adolf Hitler'in ordusuna karşı Kızıl Orduyla savaşmıştır. Bu iki büyük diktatörün karşı karşıya geldiği en büyük savaş ise Stalingrad savaşdır.

30 yılda yaklaşık 2 milyon insanın ölmesine sebep olan Stalin, Rusya'yı Almanya'ya karşı çok iyi bir şekilde korumuş ve Naziler'in Rusya'yı işgal etmesine izin vermemiştir. Stalin Rusya çevresindeki yoksul ülkeleri hedef alarak o ülkelerde sosyalist devrimler düzenlemiş ve hepsini birer birer kendi ülkesine kazandırmıştır. 5 Mart 1953'te korumaları onu odasında hastalığından ötürü belden aşağı felç bir şekilde yerde ölü bulmuştur.

ZEYNEP BARAKOĞLU

Winston Churchill

Winston Churchill, 30 Kasım 1874'te Woodstock, Oxfordshire, İngiltere'de dünyaya geldi. Churchill'in, nüfusa kayıtlı olduğu soyadı Spencer-Churchill olmasına karşın, babası (Lord Randolph Churchill) ve kendisinden sonra, ailesi, sadece Churchill soyadını kullanmaya başladı. Winston'un politikacı Babası Randolph, 7. Marlborough Dükü'nün üçüncü erkek çocuğu, Annesi Lady Randolph Churchill (Jennie Jerome) ise Amerikan milyoneri Leonard Jerome'in kızıydı. 1895'te Kraliyet Harp Okulunu bitirdi ve orduya girdi.

Boer Savaşı'nda esir düştü ve kaçarak milli kahraman haline geldi. On ay sonra, Muhafazakar partiden milletvekili seçildi. II. Dünya Savaşı dönemindeki İngiltere başbakanı. Edebiyat dalında 1953 Nobel Ödülü'ne layık görülmüştür. Anekdotlarıyla da ünlü olan Churchill, 9 Nisan 1963'te Beyaz Saray'da kendisinin katılmadığı bir tören ile onursal A.B.D. vatandaşı olmuştur. 1904'te Liberal Partiye girdi. 1911'de Bahriye Nazırı oldu.

Başarılı siyasi kariyeri 1916 Gelibolu yenilgisinden sonra düşüşe geçti. Sadece donanmayla Çanakkale Boğazının geçilebileceği, arda da rahatça İstanbul'a ulaşılacağı konusunda ısrarcı tavrı, Türklerin umulandan çok daha başarılı bir savunma yapması; müttefik ordusunun tarihi yenilgisine yol açtı. Bu başarısızlığın mimarı olarak nitelendirilen Churchill, İngiliz halkı karşında çok zor bir durumda kaldı ve muhaliflerinin de zorlamasıyla görevinden ayrıldı. Öyleki Churchill, 2. Dünya Savaşı yıllarında Londra Büyükelçisi Rauf Orbay'ın yanında bulunan Osmanlı Başkumandanı Vekili Enver Paşa'nın oğlu Ali Enver'e "Burada da mı Enver karşına çıktı" diyerek Çanakkale mağlubiyetinin onun açısından unutulmazlığını gözler önüne serer.

Ancak 1917'de Cephane Bakanlığına ve Harbiye Bakanlığına getirildi. 1924'te tekrar Muhafazakar Partiye girdi. Maliye Bakanı oldu (1924-1929). 1939'da bir kez daha Bahriye Nazırlığına ve 1940'ta N. Chamberlain'ın yerine Başbakanlığa getirildi. İkinci Dünya Savaşında izlediği savaş politikası ve Roosevelt ile kurduğu iyi ilişkiler onu İngiliz tarihinin en önemli devlet adamları arasına soktu. Gene bu dönemde Müttefik Devletlerin Balkanlar'a kaydırmaya çalıştığı strateji konusunda Ruslarla çalıştı. Ancak S.S.C.B.'nin burada hakim duruma geçmesinden de çekiniyordu. Bu yüzden savaşın başından itibaren stratejik önemi büyük olan Türkiye'yi savaşa dahil etmeye çalıştı. Kahire ve Adana'da Türk yöneticileriyle bu konuda yaptığı görüşmelerde, Türkiye'nin istediği askeri yardımı vermeye de yanaşmadı. Savaş sonrası Avrupa ülkelerinin birleşmesini sağlayan Kuzey Atlantik Paktı, Avrupa Konseyi gibi kurumların oluşması için büyük çaba gösterdi. 1951 seçimlerinde tekrar iktidara geldi. 1955'te görevlerini A.Eden'e bırakarak siyasetten çekildi. 1965 yılında, 90 yaşında öldü ve Blenheim Palace'a gömüldü.

DURKHANAİ ZADRAN

Nedir?

Birleşmiş Milletler

Birleşmiş Milletler, dünyanın hemen hemen bütün ülkelerinin yer aldığı en büyük uluslararası kuruluştur. 192 üye devletiyle sadece barış ve insani yardım için çalışan bir kuruluşun ötesinde birçok alanda faaliyetleri olan uluslararası bir örgüttür.

Birleşmiş Milletler Antlaşması (BM Şartı), kurucu antlaşma niteliğindedir. San Francisco Konferansı'nda bir araya gelen 50 ülkenin temsilcisi, 111 maddeden oluşan antlaşmaya 25 Nisan 1945 tarihinde son şeklini verdi. Bu antlaşma, 25 Haziran 1945'te oybirliği ile kabul edildi, 26 Haziran 1945 tarihinde aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 50 ülke temsilcisi tarafından San Francisco'da imzalandı. Daha sonra Polonya'nın da antlaşmayı imzalaması ile kurucu üye sayısı 51'e yükseldi. 24 Ekim 1945 tarihinde de, Güvenlik Konseyi'nin 5 daimi üyesinin yanı sıra imza sahibi ülkelerin de onayı ile BM Antlaşması yürürlüğe girdi ve Birleşmiş Milletler kuruldu.

BM; dünya barışını, güvenliğini, sosyal ilerlemeyi, yaşam standartlarını yükseltmeyi, insan haklarını desteklemeyi ve dostane ilişkileri geliştirmeyi amaçlayan bir kuruluştur. Savaş felaketinden gelecek nesilleri korumak, temel insan haklarına olan inancı artırmak ve saygı gösterilmesini sağlamak, anlaşmazlıkların barışçıl yollarla çözülmesi temel amaçlarıdır.

Birleşmiş Milletlerin 6 temel organı vardır. Bunlardan birincisi BM'nin en önemli organı olan Güvenlik Konseyi'dir. Uluslararası barışı ve güvenliği sağlamaktan sorumlu olan bu organ veto yetkisine sahip 5 daimi üyesinin(ABD, Rusya, Çin, İngiltere ve Fransa) hâkim olduğu bir yapıdır. İkincisi ise BM'nin temel temsil organı olan Genel Kurul'dur. BM'nin bütün üyelerinden oluşur ve her üyenin bir oy hakkı vardır. Karar alma yetkisine sahiptir. Diğer bir organ Genel Sekreterlik'tir. BM'nin dış politika temsilcisi denilebilir. Çıkan kararları düzenler, çok yönlü bürokratik yapıyı yönetir. Son olarak Genel Kurul tarafından seçilmiş 54 üyeden oluşan Ekonomik ve Sosyal Konsey vardır. Temel görevi BM'nin ve BM ailesine mensup kurumların ekonomik ve sosyal çalışmalarının koordinesini sağlamaktır.

ZEYNEP BARAKOĞLU

G-20

20 Maliye Bakanı ve Merkez Bankası Başkanı Grubu, dünyanın en büyük ekonomileri arasında yer alan 19 ülkeden ve Avrupa Birliği Komisyonu'ndan oluşuyor. Daha çok 20 Grubu kavramının kısaltması olan G20 adıyla bilinir. G20 ülkelerini Türkiye, İngiltere, Japonya, Kanada, Almanya, Fransa, İtalya, Rusya, Avustralya, Brezilya, Arjantin, Hindistan, Çin, Endonezya, Meksika, Suudi Arabistan, Güney Afrika, Güney Kore, ABD ve Avrupa Birliği Komisyonu oluşturmaktadır.

1975 yılında Fransa'nın Rambouillet şehrinde, Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık, Fransa, İtalya, Almanya ve Japonya'nın, Hükümet Başkanları düzeyinde katıldığı bir toplantı düzenlenmiştir. 1976'da San Juan-Porto Riko'da Kanada'nın da katılımıyla G-7 ortaya çıkmıştır. 1977-1991 yılları arasında bu üye sayısı sabit kalmış, 1991'den sonra SSCB'nin yerine kurulan Rusya Federasyonu, G-7 üyeleriyle, Zirve Sonrası Diyalog adı altında bir araya gelmiş, 1994 yılındaki Napoli Zirvesi'nden sonra ise, Siyasi 8 adı altında toplantılar düzenlenmişlerdir.

Denver Zirvesi'nde Rusya ilk kez, mali-ekonomik konular dışındaki görüşmelere katılmış ve 1998'deki Birmingham Zirvesi'nde G-8 tam anlamıyla oluşmuştur. Önceleri, makroekonomi yönetimi, uluslararası ticaret ve gelişmekte olan ülkelerle iş birliği, daha sonraları ise Doğu-Batı ekonomik ilişkileri, enerji ve terör konuları gündemde yerini almıştır. İstihdam, çevre, suç ve uyuşturucu, insan hakları, bölgesel güvenlik ve silahsızlanma, vb siyasal ve güvenlik içerikli alanlar devreye sokulmuştur.

Danışma amaçlı ve daha geniş kapsamlı olmak üzere, G-22, G-26 ve G-33 oluşturulmuş, ancak sayı arttıkça, etkinlik azalmıştır. Bretton Woods kurumsal anlayışı bağlamında, 1999 yılındaki Köln Zirvesi'nde, sistem açısından önemli ülkelerle yeni bir danışma grubunun oluşturulmasına karar verilmiş ve G-8 Maliye Bakanlarının 25 Eylül 1999'daki Washington Toplantısı'nda, küresel sistem için önemli ülkelerden oluşan 20'ler Grubu (G-20) resmen ilan edilmiştir. G-20 ilk başta çeşitli bakanlıklar düzeyinde toplantı düzenlemiştir. Kasım 2008 tarihinden itibaren aynı G-8'de olduğu gibi yılın belirli zamanlarında Devlet Başkanlığı düzeyinde toplanmaya başlamıştır.

G20 ülkeleri dünya ekonomisinin yüzde 85'ini oluştururken, dünya ticaretinin yüzde 80'ini gerçekleştiriyor. G20 ülkelerinin nüfusu ise dünya nüfusunun üçte ikisine denk geliyor. G20

toplantılarında, uluslararası finansal istikrarın artırılmasına ilişkin görüşme ve çalışmalar yapılıyor. Maliye Bakanları ve Merkez Bankası Başkanlarından oluşan G20, şimdiye dek sadece yedi kez, devlet başkanları düzeyinde bir araya geldi. G20 devlet başkanları sekizinci kez Rusya'nın Saint Petersburg kendinde toplandı.

ZEYNEP BARAKOĞLU

Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü

NATO (North Atlantic Treaty Organization), 4 Nisan 1949'da 12 ülkenin (ABD, Belçika, Birleşik Krallık, Danimarka, Fransa, Hollanda, İtalya, İzlanda, Kanada, Lüksemburg, Norveç, Portekiz) imzasıyla kurulan ve daha sonra farklı dönemlerde 18 ülkenin (Türkiye, Yunanistan, Almanya, İspanya, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Polonya, Bulgaristan, Estonya, Letonya, Litvanya, Romanya, Slovakya, Slovenya, Arnavutluk, Hırvatistan, Karadağ, Makedonya) daha katılmasıyla komünizm tehlikesi karşısında uluslararası askeri ittifaktır.

Avrupalı bazı devletler (Belçika, Fransa, Birleşik Krallık, Hollanda, Lüksemburg), Sovyet tehdidine karşı 17 Mart 1948'de Brüksel Antlaşması ile ortak bir savunma oluşturdular. Bu antlaşma NATO'nun kuruculuğuna öncü olmuştur. Sovyetler Birliği'nin uyguladığı Berlin Ablukası, Avrupa devletlerinde yeni arayışlara yol açtı. Sovyetlere karşı zayıf durumda bulunan Avrupalılar, ABD Dışişleri Bakanı George C. Marshall'ın talimatıyla Pentagon'da Amerikalı askeri ve diplomatik yetkililerle görüştü. Görüşmeler sonucunda 4 Nisan 1949'da Washington, DC'de NATO kuruldu. İlk NATO Genel Sekreteri Lord Ismay, 1949'da yaptığı bir açıklamada örgütün amacının "Rusları dışarıda, Amerikalıları içeride ve Almanları aşağıda tutmak" olduğunu belirtti. Üye ülkeler, herhangi bir üyeye karşı yapılan silahlı saldırıyı tüm üyelere yapılmış gibi sayacaklarını ve her bir üye, bireysel ve kolektif savunma kullanılmasında saldırıya uğrayan üyeye yardıma edeceği kararı verildi. Ülkeler saldırıya nasıl yanıt vereceğini belirleme özgürlüğüne sahiptiler. Müttefiklerin askeri terminoloji, yöntem ve teknolojilerine standartlaştırma getirdi. Yaklaşık 1300 Standartlaştırma Antlaşması, NATO'nun gerçekleştirdiği pek çok ortak uygulamayı sistemleştirdi.

1950 Haziran'ında Kore Savaşı'nın patlak vermesiyle, birlikte çalışan komünist ülkelerin belirgin tehditlerini arttırması NATO'yu somut askeri planlar geliştirmeye zorladı. Uzun süren görüşmeler sonucunda tümen sayısı arttırıldı, nükleer silah kullanabilmeye uygun birlikler oluşturuldu. Savaş sonunda Türkiye ve Yunanistan'da NATO'ya kabul edilerek NATO'nun Güney kanadı güçlendirildi. Komünistlerde 1955'te NATO'ya karşı Varşova Paktı'nı (Macaristan, Çekoslovakya, Polonya, Bulgaristan, Romanya, Arnavutluk ve Doğu Almanya) kurdular.

Fransa Cumhurbaşkanı Charles de Gaulle, örgütteki ABD'nin güçlü konumunu ve ABD'nin İngiltere ile özel ilişkisini protesto etmek amacıyla NATO'nun askeri kanadından çekildi. Daha sonra Fransa'nın da içinde olacağı eşit üçlü bir yapı teklifini Birleşik Krallığa gönderdi. Yanıtı yetersiz buldu ve askeri kanattan çekildi. Paris'te bulunan NATO merkezi, Fransa'nın çekilmesiyle birlikte Brüksel'e taşındı. Fransa, Doğu Almanya saldırısı karşısında NATO'dan bağımsız olarak Varşova Paktı ile ayrı barış yapma seçeneği elde etmek istedi. 2009 yılında geri döndü.

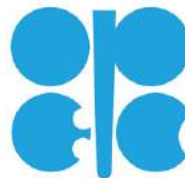
1974'te Türkiye'nin Kıbrıs Barış Harekatını gerçekleştirmesi üzerine Yunanistan, NATO'nun askeri kanadından çekildi. Ancak 1980 yılında Türkiye'nin iş birliğiyle geri döndü.

Detant döneminde, herhangi bir silahlı çatışma durumuna geçmemek için karşılıklı silahları kısıtlama antlaşmaları gerçekleştirildi.

1989 Devrimleri ve Varşova Paktı'nın 1991'de dağılmasıyla NATO'nun ana rakibi ortadan kalktı. NATO genişleme politikası izlemeye başladı. İlk genişleme hamlesi Almanya'nın birleştirilmesi oldu. NATO'nun askeri yapısı azaltılarak, yeni kuvvetler oluşturulacak şekilde tekrar organize edildi. Sovyetler Birliği'nin çöküşünün Avrupa'daki askeri dengede meydana gelen değişiklikler, 1999'da İstanbul'da imzalanan Uyarlanımsız Avrupa'da Konvansiyonel Kuvvetler Antlaşması ile tanındı.

NATO; Bosna-Hersek Müdahalesi, Kosova Müdahalesi, Afganistan Savaşı Irak Eğitim Görevi, Aden Körfezi'nde Korsanlıkla Mücadele, Libya Müdahalesinde faal görevde bulunmuş ve günümüzde de hâlâ devam etmektedir.

EMİR TÜRK

OPEC

OPEC, 1960 yılında Bağdat şehrinde toplanan petrol üreticisi ve ithalatçısı 12 ülkenin kurduğu, dünya üzerindeki petrol rezervlerinin üçte

ikisini elinde bulunduran bir konfederasyondur. Açılımı "Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü" olan örgütün amacı ham petrol fiyatlarını istikrarlı tutmak, petrol ihraç politikalarını koordine etmek, ithalatçı ülkelere adil bir fiyat sağlayarak düzenli petrol etmek ve sektöre yatırım yapmış grupların çıkarlarını korumaktır. OPEC'in başlangıçta Cenevre'de olan merkezi 1965'te Viyana'ya taşındı. Petrol fiyatlarının ve üye ülkelerinin ihracat kotalarının görüldüğü bir forumda geçmişte çok etkili bir örgüt olduğunu göstermiştir. Ancak zamanla gücünü yitirmeye başlamıştır.

Örgütün Arap ülkeleri, petrolü Batılı ülkelere karşı bir silah gibi kullanmaya başlamışlardır. 1973 sonları ve 1974 başlarında OPEC, petrol fiyatlarında dört kata varan oranlarda zam yaptı. Petrole 2. büyük zam 1979 yılında yapıldı. Bu gelişmeler sonucunda örneğin 1969'da varil 1,84 dolar olan petrolün fiyatı 1980 başlarında piyasada 34 dolara yükseldi. Petrol fiyatlarındaki bu aşırı yükselme, ithalatçı durumundaki ülkelere büyük dış ödeme açıkları ve dış borç yükü, iç ekonomilerde ise şiddetli enflasyonla birlikte işsizlik sorunları doğurdu. Diğer yandan petrol ihracatçısı ülkeler büyük dolar rezervlerine sahip oldular. "Petro-dolar" adı verilen bu fonların Batılı ülke ekonomilerinden çekilip OPEC ülkelerinin kasalarına girdi. Batılı sanayileşmiş ülkelere büyük bir durgunluk doğuracağından endişe edilmisti. Fakat beklenen

tehlike gerçekleşmedi. OPEC ülkeleri bu petro-dolar fonlarını, büyük ölçüde Batılı sermaye piyasalarına yaptıkları yatırımda ve Batı'dan satın aldıkları malların finansmanında kullandılar. Böylece söz konusu fonlar Batılı ülkelerin ekonomilerinden çekilmedi.

OPEC, üretimi ve ihracatı kotalarla sınırlandırıyordu. Ancak giderek kota sınırlarının belirlenmesi konusunda görüş ayrılıkları ortaya çıktı. Suudi Arabistan ve Kuveyt gibi bir grup OPEC ülkesi, sahip oldukları büyük rezervler nedeniyle yüksek fiyatların, OPEC dışı petrol üretimini ve alternatif enerji kaynaklarını özendireceğini savunarak aşırı fiyat politikasına karşı çıktılar. İran ve Libya gibi ülkeler ise sınırlı rezervleri dolayısıyla mümkün olduğu kadar kısa zaman içinde en yüksek geliri sağlamayı amaçladıkları yüksek fiyat politikasını destekliyorlardı. Nitekim 1980 başlarından itibaren bu farklı görüşler arasında bir uzlaşma sağlanamayınca her ülke kendi politikasını izlemeye koyuldu. Böyle bir yaklaşım kuşkusuz OPEC ülkeleri arasındaki birlik ve dayanışmanın ortadan kalkması demek oluyordu. Yüksek fiyatlar ithalatçı ülkelerde petrol tüketiminden tasarruf sağlayıcı önlemler alınmasını özendirdi. Ayrıca alternatif enerji kaynaklarının kullanımı artırıldı. İngiltere ve Hollanda gibi ülkeler ise Kuzey Denizi'nde zengin yataklar keşfettiler. Böylece bir yandan dünya petrol talebinin düşmesi, diğer yandan OPEC dışı üretimin artması 1980 ortalarında petrol fiyatlarında önemli sayılabilecek düşüşler doğurdu. 1990 yazında Irak'ın diğer bir OPEC üyesi olan Kuveyt'i işgal etmesi ile örgüt içindeki çatlak en üst düzeye çıktı. OPEC bir kartel değil, bağımsız petrol üreten ülkeler arasında iş birliğini geliştirmeyi amaçlayan bir kuruluştur. Öte yandan petrol fiyatlarını ve üretim miktarlarını belirlemesi açısından kartel özelliği göstermektedir. Ancak uygulamada örgütün aldığı kararlara uyulmasını fiilen sağlayacak bir mekanizma yoktur. Bu sebeple örgüt üyelerinin çoğu kez örgütün aldığı kararlara uymadıkları gözlemlenmiştir. Günümüzde OPEC ise eskisi kadar aktif ve etkili değildir. Bunun sebebi ise Rusya ve Amerika gibi ülkelerin üretimi arttırarak OPEC'in pazar payını önemli derecede düşürmüştür. Diğer bir sorun ise üyelerin arasındaki anlaşmazlıklar ve iç çekişmelerdir. Son olarak Katar doğal gaz üretimi yapacaklarını söyleyip ayrılık kararını belirtmiştir.

EZGİ NUR TANLIK

Unicef

UNICEF, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından çocuk haklarının korunması adına tanıtım ve savunma çalışmaları yapmak, çocukların temel gereksinimlerinin karşılanmasına yardımcı olmak ve çocukların potansiyellerini eksiksiz biçimde gerçekleştirmek için fırsatlar yaratmak üzere görevlendirilmiş bir kuruluştur.

UNICEF, misyon açıklamasında da görüldüğü üzere çocuk haklarına kalıcı etik ilkeler olarak yerleşiklik kazandırmak, çocuklara yönelik davranışları uluslararası standartlara kavuşturmak çocukların yaşatılmalarının, korunmalarının ve gelişimlerinin, insanlığın ilerlemesine içsel, kalkınma açısından evrensel ölçekte geçerli zorunluluklar olduğu konusunda çalışmalar yapmaktadır. En dezavantajlı konumda olan çocuklara, yani savaş kurbanlarına, aşırı yoksulluk içindekilere,

doğal felaketlere uğrayanlara, şiddet ve sömürünün her biçiminden zarar görenlere ve engellilere özel koruma sağlanmasına büyük önem vermektedir. Ayrıca ülke programları aracılığıyla kadınların ve kız çocukların eşit haklara kavuşmaları, topluluklarının siyasal, sosyal ve ekonomik kalkınmasına tam olarak katılmaları için çaba göstermektedir. Yapılan çalışmalar sonucunda ulaşılan veriler ise Dünya'da korunmaya muhtaç ve hakları gözetilemeyen birçok insan olduğunu bize göstermektedir. Toprak parçası uğruna yapılan her hamle insanların haklarını ihlal etmekten öte yaşamlarına mal oluyor. Birleşmiş Milletler, 2017 yılında savaş ve çatışmalarda patlayıcı silahlar nedeniyle yaklaşık 43 bin kişinin hayatını kaybettiğini ve her 4 ölüden 3'ünün sivil olduğunu duyurdu. Bu rakamlar da aslında devletlerin uygar ve çağdaş olmaya yaklaşmadığını göstermektedir. Dünya'da politikacılar konuşurken insanlar ölmektedir. Toprak parçası üzerinde bunca güzelliği, bereketi barındırırken ekilip biçilmek için var olurken uğruna bunca kan dökülmesi ironiktir.

UNICEF taraflı bir kuruluş değildir ve ayrımcılık gözetmeden her tür iş birliğine açıktır. En dezavantajlı konumdaki çocuklar ile gereksinimleri en acil olan ülkeler UNICEF'in bütün çalışmalarında öncelik taşımaktadır.

SİMGE GÜNEY

INF

INF, Kısa/Orta Menzilli Nükleer Kuvvetler Antlaşmasıdır. Şu an tekrardan popüler olmasının sebebiyse Trump'ın antlaşmadan çekilmesidir. Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Başkanı Trump'ın, 28 Ocak 2017'de Rusya Federasyonu Devlet Başkanı Vladimir Putin ile yaptığı telefon görüşmesinde 2021'de geçerlilik süresi biten "New Start" antlaşmasını uzatmayacağı basına yansımıştı. Eski ABD Başkanı Barack Obama ile dönemin Rusya Federasyonu Devlet Başkanı Medvedev arasında 2010'da imzalanan antlaşma, stratejik nükleer silah başlıklarını 1.550 adetle sınırlamaktaydı.

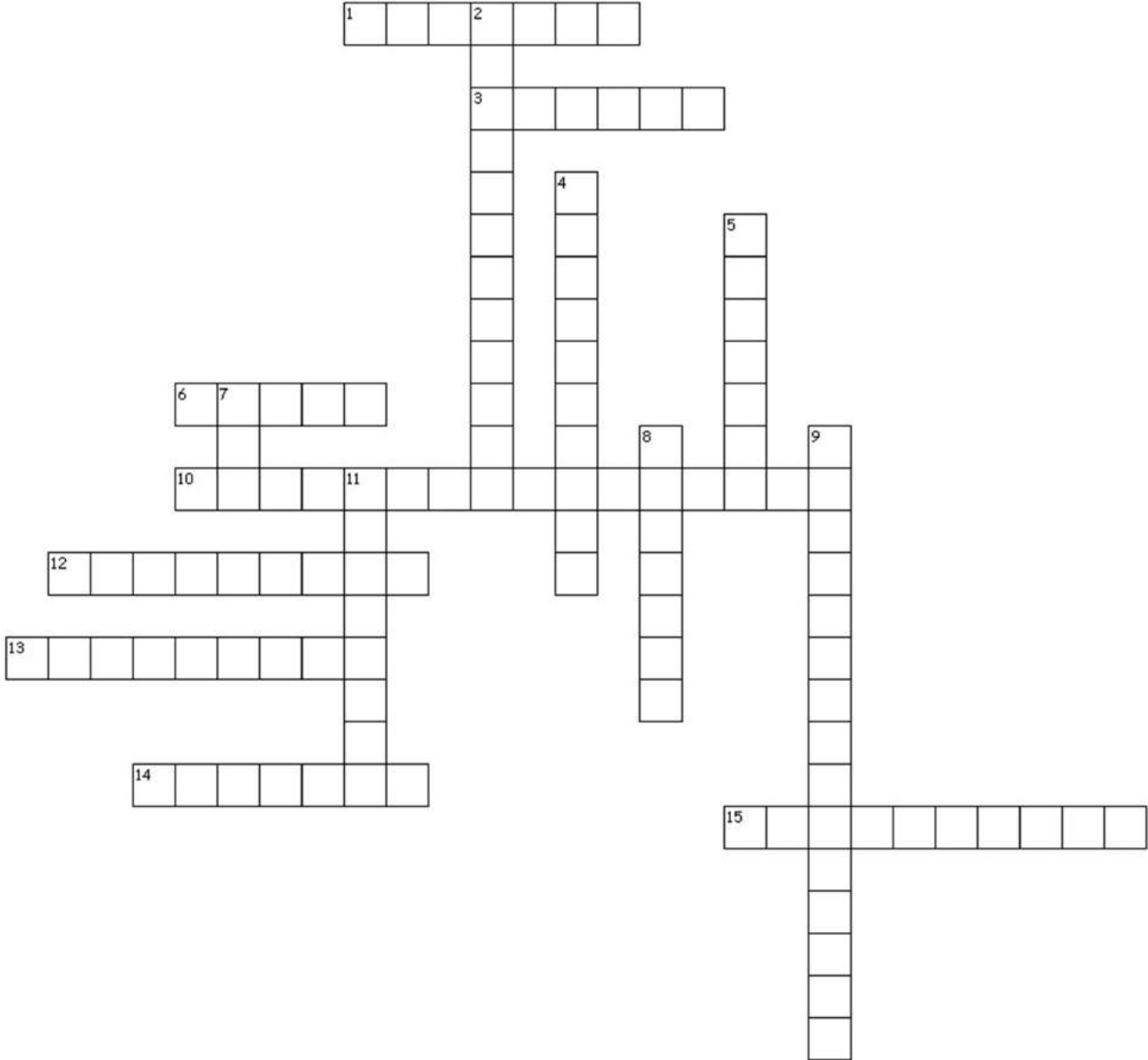
INF'nin kapsamı ise Sovyetlerin agresif bir şekilde füze ve füze başlığı üretmesi Avrupa ülkelerini tehdit eder hale gelmişti. Bu nedenle NATO çatısı altındaki Batı Avrupa ülkeleri, 1977'den itibaren ABD'ye söz konusu balistik roketlerin önlenmesi doğrultusunda SSCB ile uzlaşmaya varması konusunda baskı yapmıştır. NATO'nun 1979'da Brüksel'de yapılan zirvesi sonrasında söz konusu ülkeler her iki tarafa sınırlama getiren bir anlaşmaya varılmasını, aksi halde PERSING II füzeleri temelinde müteakabil bir programın başlatılmasını talep etmişlerdir. İmzalanmasının ardından geçen dört yıl içerisinde, her iki ülke toplam 2 bin 700 füze imha etti. Ayrıca hem ABD hem de önce Sovyetler Birliği, ardından da Rusya nükleer silah tesislerini uluslararası denetime açtı. START kapsamında iki

ülke de elinde bulunan uzun menzilli nükleer silahları yüzde 30 oranında azalttı.

ABD, INF'den neden çekiliyor? ABD, 11 Eylül 2001 saldırılarının ardından "şer eksenini" olarak nitelendirdiği ülkelerden gelebilecek hava saldırılarına karşı savunma sistemlerini güçlendirmek istediği gerekçesiyle Anti Balistik Füze Anlaşması'ndan çekildi. ABD'nin 2002 yılında çekileceğini açıkladığı bu anlaşma, deniz, hava, uzay ve karada, anti balistik füze sistemleri ve bileşenlerini geliştirmeyi, test etmeyi ve konuşlandırmayı yasaklıyordu. Ayrıca ülkelerin kuracağı anti balistik füze savunma sistemlerine de ciddi kısıtlamaları getiriyordu. Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin de 2007 yılında yaptığı açıklamada, INF anlaşmasının artık çıkarlarına hizmet etmediğini söyledi. O tarihten bu yana da ABD'li yetkililer dönem dönem Rusya'nın anlaşmayı ihlal ettiğini öne sürüyor. 2014 yılında Başkan Obama, karadan ateşlenen bir füze test ettiğini öne sürmüştü ancak özellikle Avrupalı müttefiklerinin baskısıyla anlaşmadan çekilme yönünde bir adım atmamıştı. ABD, NATO tarafından SSC-8 olarak adlandırılan Rusya'nın yeni orta menzilli Novator 9M729 füzesinin anlaşmayı ihlal ettiğini savunuyor. Rusya, yeni geliştirdiği bu füzeler hakkında fazla bir bilgi paylaşmıyor ancak anlaşmayı ihlal ettiği iddiasını da reddediyor.

Bu duruma Türkiye açısından bakacak olursak, Türkiye iki güç arasında kalabilir ve füzelerin artırılmasıyla Türk dış politikasında değişiklik yaşanacaktır. Topraklarını muhafaza edebilmek için bu yarışta füze ve füze savunma sistemlerini 1950'den itibaren çıkar müttefiki NATO'dan mı, yoksa yeni çıkar müttefiki Rusya'dan mı alacak? Üçüncü ülkeler ve terör örgütlerinin söz konusu rekabete dahil olmaları veya rekabeti istismar etmeleri halinde savunma tedbirlerini gözden geçirmek zorunda da kalınacaktır.

OKAN KARATAŞ

Yandan

1. Meksika'nın başkenti
3. Almanya'nın başkenti
6. Çin'in başkenti
10. Avrupa'ya seferleri sonucunda milliyetçiliği ortaya çıkaran Fransız lider
12. Britanya'nın şu anki kraliçesinin adı
13. Dünyadaki ilk ateist devleti kuran Arnavut diktatör, hocaizm ideolojisini pratiğe döken kişi
14. 20 yıl süren mücadelenin sonunda Amerika'nın yenildiği savaşın adı
15. Türkçe'ye "savaş nedeni" olarak çevrilebilecek Latince bir uluslararası ilişkiler terimi.

Aşağı

2. Dünyadaki ve Türkiye'deki ilk kadın savaş pilotu
4. "Milli Şef" lakaplı Türk devlet adamı ve asker
5. Bulgaristan ve Romanya'nın anlaştığı bölge
7. İspanya'da Bask bölgesinin özgürlüğünü savunan, ayrılıkçı örgütün kısa adı
8. Libya'nın devrik lideri
9. Demir Şansölye
11. Sovyetler Birliği'nden ilk ayrılan ülke

BİLİNÇİ ÖĞRENCİLERLE, BİLİNÇLİ TÜRKİYE'YE!

ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME EKİBİMİZE KATILARAK ÜLKEMİZE DESTEK VER!

İLETİŞİM: EMİR TÜRK, 0539 418 4520

